

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Kultuurikorralduse õppekava

Kerli Rannala

LAVASTUSE „PELLEAS & MELISANDE“ PRODUKTSIOON

Lõputöö

Juhendaja: Piret Aus

MA (kultuurikorraldus)

Kultuurikorralduse lektor

Kaitsmisele lubatud:

Viljandi 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. LAVASTUSE EELLUGU, OLEMUS JA OLULISUS	5
2. ORGANISATSIOONI ANALÜÜS	8
2.1. ORGANISATSIOONI KIRJELDUS	8
2.2. ORGANISATSIOONI STRUKTUUR	9
2.3. ORGANISATSIOONI EESMÄRGID, MISSIOON, VISIOON	11
3. KORRALDUSTÖÖ ANALÜÜS	13
3.1. KORRALDUSPROTSESS JA MEESKOND	13
3.2. EELARVE JA SELLE TÄITMINE	14
3.3. SPONSORLUS	16
3.4. PROJEKTI ETTEVALMISTUSPERIOOD	17
3.5. SÜNDMUSE SOTSIAALMAJANDUSLIKU MÕJU ANALÜÜS	20
4. ENESEREFLEKSIOON.....	23
KOKKUVÕTE.....	27
KASUTATUD ALLIKAD.....	29
LISAD	31
LISA 1 Eelarve	31
LISA 2 Lavastuse „Pelleas & Melisande“ pildimaterjal	33
LISA 3 Lavastuse „Pelleas & Melisande“ pass	35
LISA 4 Meediakajastused lavastusest	39
LISA 6 Hasartmängumaksu Nõukogu rahastuse taotlus	43
SUMMARY	49

SISSEJUHATUS

Oma õpinguid Viljandi Kultuuriakadeemias alustasin ühest küljest küll väga eneseteadlikult, kuid teisalt saatis esimese õppeaasta algust justkui kõikelubav -ja hõlmav meeldiv ning põnev, ent ka meelepetlik udusus. Sel hetkel ei teadnud ma veel, et alguse oli saanud periood, mil langetan oma erialase poolehoidu ja kontsentreerituse teatrikunstile. Nüüdseks tuli valikute küsimus eriti teravalt esile, kuid kasvav huvi ja kiindumus silmaspeetud kunstivaldkonna vastu andis tugeva tõuke fookusseerimaks ja pühendamaks end just sellel alal erialaselt arendama.

Õppeained, arvukal hulgal teatrikülastusi, teatrialaste publikatsioonide lugemine ja teoste isiklik soetamine tekitas mulle teatava esmase tervikliku pildi teatrikunstist olemusest. See käivitas minus mitmeid ideid ja unistusi, mida üsna pea teostama asusin. Esimese kursuse lõpus said alguse esmased kokkupuutepunktid tänase teatri Musta Kast näitlejate ja lavastajatega. Minust aasta vanemal kursusel õppinud teatrikunstist üliõpilased otsisid parasjagu oma meeskonda üht kultuurikorraldajat, kes ideaalis võiks tulevikus aidata neil oma sel hetkel ideetasandil olnud teatrit eest vedada. Vaatamata oma vähestele ettekujutusele ja kogemusele teatri toimimisest ja protsessidest, oli mul tagataskus piisavalt südikust, julgust ja enesekindlust, et nendega kokku saada ja tulevikuvõimalusi arutada. Sellest hetkest said alguse ka konkreetsed koostööprojektid Musta Kastiga.

Vahepeatustena teatriprojektide kõrval olin tegus ka muudes kultuurivaldkondades. Olles mitmetel muusikasündmustel ja festivalidel vabatahtlik, proovides kätt ka kontsertide korraldajana ja projektijuhina sain ma hindamatu pagasi erialaste pädevuste saavutamiseks. Seetõttu võin öelda, et kool ja selle kõrvalt tehtud praktilised tööd andsid mulle väga mitmekülgse ja laialdase erialase ettevalmistuse. Proovides kätt erinevatel aladel, tundsin aga ikka ja jälle suuremat tõmmet tegelemaks teatrialaste projektidega. Seetõttu sai minu sooviks sooritada praktika kindlasti mõnes teatriasutuses ja teha oma kultuurikorralduse lõputööks justnimelt mõni teatrialane projekt.

Täna, olles kultuuriakadeemias IV kursuse viimasel semestril, on soovitud eesmärgid pea täitunud. Kirjutades käesolevat lõputööd, on selja taha jäänud spetsialiseerumispraktika Tallinna Linnateatris ja lavastuse „Pelleas & Melisande“ produtseerimine oma kultuurikorralduse lõputööna teatris Must Kast.

Antud töös teen ülevaate oma loov-praktilise lõputöö planeerimisest ja teostamisest. Lõputöö kirjalik osa jaguneb neljaks peatükiks. Esimene peatükk kätkeb kultuurikonteksti sündmuse kirjeldamiseks. Teises peatükis kirjeldan ja analüüsin teatrit Must Kast kui organisatsiooni, kus kultuurisündmust läbi viisin. Kolmandas peatükis annan ülevaate sündmuse korraldamisest ja analüüsin korraldusprotsessi. Viimases peatükis teostan eneserefleksiooni.

1. LAVASTUSE EELLUGU, OLEMUS JA OLULISUS

Lavastus „Pelleas & Melisande“ valmis TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia teatrikunsti õppekava 10. lennu lavastajatudengi Kaija Maarit Kalveti diplomitööna, niisamuti kui see valmis tema kursusekaaslastest näitlejate ning viimaks ka minu kui kultuurikorraldaja lõputööna. Lavastajatudengi huvi sümbolistlikut suunda esindava näitekirjaniku Maurice Maeterlinck'i loominguga, konkreetset ühe tema kuulsaima näidendi „Pelleas & Melisande“, paeluvat sügavtemaatilisust ja palju võimalusi pakkuva loometöö, ning samaaegselt alternatiivsete, et mitte öelda tänapäevases Eestis väheviljelevate teatrivormide (visuaalivaba ehk nägemismeelt mittekasutav teater) vastu kulmineerus õpingute vältel sedavõrd, et üliõpilane otsustas lavastada mainitud materjali täiesti omanäoliselt ja liialdamata öelduna erilises teatrivormis. Varasemalt koostöövõimalusi arutlenult ning minu teatrihuvi arvestanult, otsustas Kalvet teha mulle ettepaneku olla lavastuse produtsent. Lisaks nägi ta minus potentsiaali olla paralleelselt lavastuse inspisent. Viimase osas ei ole ma päris kindel, kas niisugune tiitel mulle selle täies olemuses kuuluda võiks, ent vastava ameti tööülesandeid vähemalt osaliselt täitsin, ehkki nende täitmine oleks olnud antud projektis minu jaoks iseenesestmõistetav ka korraldajana, ilma et mind oleks nimetatud ala vastutajana määratletud.

Lavastuse väljatoomisprotsess algas 2014. aasta sügisel. Esietendus toimus 12. novembril Tartus, järgnesid etendused Viljandis, Tartus ning Tallinnas. Sügisene etendamine sai suuresti võimalikuks osaliselt tänu etenduskunstide osakonna rahalisele toetusele ning osaliselt piletitulule. Kuna inimeste huvi lavastuse vastu aina kasvas ja nõudlus piletite järele oli suurem, kui suutsime sügisel pakkuda, otsustasime uuel aastal tüki taastada ning anda etendusi Eestimaa erinevates linnades, seda seekord aga juba täiesti iseseisvalt, st koolist vähem sõltuvana ehk korraldavaks organisatsiooniks sai MTÜ Must Kast. 2015. aasta kevadel andsime etendusi 3 erinevas linnas – Viljandis, Tallinnas ja Haapsalus. Seega kujunes uuel aastal lavastuse taastamisest eraldiseisev

projekt, mille sel korral hindasin vääriliseks oma kultuurikorralduse õppekava lõputööks tegemiseks. Käesolevas töös keskendun peaausjalikult nimetatud projektile, ent olenemata kahest eraldiseisvalt läbiviidud projektist, on tegu siiski ühe ja sama lavastusega ning liiatigi võrdlusmomendiga ning seetõttu ei välista ma töös oluliste seoste esitamist varasemat etendusperioodi arvesse võttes.

Lavastuse „Pelleas & Melisande“ puhul, nagu eelnevalt juba öeldud sai, oli tegu visuaalivaba lavastusega. Niisugune teatrivorm tähendas seda, et etenduskogemust ei saadud tavapärastelt vaadates, vaid sel korral saadi elamus ilma nägemismeelt kasutamata kuulmise, haistmise ja kompimise kaudu. Iga teatrikülastaja sai hetk enne saali sisenemist vajadusel endale silmaklapid ja juhendi, mis järgnevalt saama hakkab ja kuidas käituda tuleks. Edasiselt juhatasime (mina, lavastaja ja näitlejad) kogu publiku, kel puudus nägemismeel (kas ajutiselt või siis püsivalt), ükskhaaval teatrisaali istuma ning siis lausus lavastaja veel mõned sissejuhatavad sõnad, mis puudutas seda, kuidas kohaneda silmaklappidega ning mis saab siis, kui hakkab halb või ruumist lahkuda soovitakse ning seejärel algas etendus. Siinkohal on oluline välja tuua asjaolu, et tegelikkuses võib antud lavastuse puhul etenduse alguseks tinglikult nimetada juba ka hetke, kui publik teatrisaali ukse taha ootama jõudis. Teadlikult püüdsime vahetult enne sündmuse algust luua tulija jaoks etenduseks häälestumist soosiva atmosfääri. Küünaldega markeeritud hämarapoolsem ruum ning rahulikus ja meeldivalt soojatundelises olekus klienditeenindus tekitas etenduse eel kohati maagilisena mõjuva miljöö, kus publiku ärevus kohe algavast tundmatust ja põnevast teatrikogemusest ning sellega kaasnenud kohatine hirm segunes üksteist toetava, hooliva ja kokkuhoidva mõistmise ja rahulikkusega. Nagu hiljem ka publiku tagasisidest selgus, tõi see hetk kaasa meeldejäävaid ja tähendusrikkaid emotsioone, millest teen pikema ülevaate sündmuse sotsiaalmajanduslikku mõju puudutavas peatükis.

Lavastuse peamine eesmärk oli anda inimestele kogemus tajuda maailma poolteist tunniks ilma nägemismeeleta. Meie soov oli võimaldada teatrielamust ka inimestele, kes on vaegnägijad või kel puudub nägemine täielikult. Oma kindla koha ja huvikeskme leidis lavastus eriliselt just seetõttu, et niisugune teatrivorm on tänases Eestis etenduskunstide kontekstis siiski veel uuenduslik ja vähepraktiseeritud. Laiemas mõttes on tühimik ka lavastuste osas, mille loomisel oleks arvestatud sihtgruppi, kelleks on vaegnägija. Sellest tulenevalt võib öelda, et pakkusime unikaalset teatri külastamisvõimalust sihtgrupile, kelle jaoks kultuuritarbimine on tavapärastelt raskesti kättesaadav ning rikastasime tõepoolest seekaudu kultuuri- ja täpsemalt teatrimaastikku. Lisaks aga saime tänu lavastusele anda tavapublikule võimaluse panna end korraakski olukorda, kus nägemismeelt

harjumispäraselt kasutada ei saa. Usun, et saades väljakutse nendes tingimustes end vähegi turvaliselt tunda ja kogeda etenduse „vaatamist“ kõikide teiste meelte abil, avanes publiku jaoks mingi uus sfäär, tänu millele iseendale lähemale jõuda ja maailma ning oma kõrval seisvaid teekondlasi lähemalt ja selgemini mõista.

2. ORGANISATSIOONI ANALÜÜS

Käesolevas peatükis teen ülevaate korraldavast organisatsioonist. Toetudes teooriale, kirjeldan ning analüüsin MTÜ Musta Kasti visiooni, missiooni ja eesmäärke.

2.1. Organisatsiooni kirjeldus

27. märtsil 2014. aastal alustas Tartus Genialistide Klubis tegevust Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia teatrikunsti 10. lennu poolt loodud teater Must Kast. Idee oma teater luua sai alguse juba teatrikunsti õpingute esimesel õppeaastal ning juba teise kursuse lõpuks olid tudengid astunud ühise unistuse realiseerimiseks olulisi samme, mis järk-järgult viisid MTÜ Musta Kasti loomiseni.

Teater Must Kast asutajad ja liikmed kirjeldavad teatrit ise järgmiselt: „Must Kast kui lavatüüp on midagi sellist, mis on avatud kõigile võimalustele – kus teatriime võib sündida millest iganes. Sellesse me usumegi – vormipiiranguteta maagia sündi. Teatrisse, mis ei manifesteeri end sõnades, vaid tegudes, teatrisse, mis kasvab koos oma publikuga, teatrisse, mis kunstilisi allahindlusi tegemata võiks kõnetada igaüht.“ (Teatri Must Kast kirjeldus 2015)

Oma manifestis (2014) on MTÜ Must Kast märkinud, et lubavad jääda oma tegevuses avatuks kõikvõimalikele stiilidele, žanritele, vormidele, materjalidele, oponeerides seejuures iseenda pilgul ühiskonnas liigselt levinud kultuuri kiirtarbimisele.

Teatri repertuaar moodustab kolm allsuunda: põhiprogramm, lasteprogramm ja eksperimentaalprogramm. Põhiprogrammis tuuakse igal aastal välja neli uuslavastust, mille hulgast vähemalt ühe materjaliks on oma-/originaal-/uus dramaturgia ning teise materjaliks kohustusliku kirjanduse teos põhi- või keskkoolile. Lasteprogrammi raames luuakse hooajal vähemalt üks lastelavastus, mida mängitakse minimaalselt kaks korda kuus (st mingi lastelavastus on pidevalt repertuaaris). Eksperimentaalprogrammi kaudu pakutakse võimalust piiramatuteks

kunstilisteks katsetusteks oma teatri liikmetele ja uusi suundi otsivale publikule.

Lisaväärtusena pakub teater oma külastajale korrapäraselt võimalust etendusejärgselt kohtuda teatri loomingulise kollektiiviga, et arutleda lavastustes püstitatud teemade üle ja nõnda mõista paremini oma kohta sotsiaalses tegelikkuses, saada võimalikult palju otsest tagasisidet ja kommunikeerida vahetult oma publikuga. (MTÜ Must Kast Manifest 2014)

MTÜ Musta Kasti kuuluvate liikmete poolt oli juba teatri rajamise algusjärgus paika pandud eesmärk luua kogukonnateater, mis pakub oma vaatajaskonnale teatri kõrvalt ka teistlaadi meelelahutuslikke ja kultuurseid tegevusi koos teatri liikmetega. Oma tegevuse juures peetakse silmas teatri eesmärki arendada ja kasvatada publikut, luues ühtselt mõtleva kogukonna ning võimaldada ja soodustada ka oma kollektiivi pidevat ja elukestvat arengut. Teatrikollektiiv otsib võimalusi enese pidevaks arenguks ja täiendamiseks ka publikust eraldi. Juba koos töötama harjunud trupina proovitakse hoida end pidevalt paraneval tasemel nii indiviidide kui grupina. (MTÜ Must Kast Manifest 2014)

2.2. Organisatsiooni struktuur

„Organisatsiooni struktuur kirjeldab traditsiooniliselt viisi, kuidas organisatsioon on jaotatud töörühmadeks ning kuidas on korraldatud aruandlus ja võimusuhted, mis seovad organisatsioonis töötavaid üksikisikuid ja rühmi. Struktuuri mõte on selles, et igale töörühmale tekib oma identiteet, samuti tõhustab see üksikisikute ja rühmade omavahelist kommunikatsiooni. Struktuuri ülesanne on korraldada organisatsiooniliikmete tööjaotust nii, et igaühe panus oleks organisatsiooni eesmärkide saavutamisel rakendatud parimal viisil.“ (Brooks 2006, lk 200-201)

R. Alase järgi (2008) on organisatsioonistruktuuril keskne koht ettevõttes. See aitab kaasa eesmärkide täitmisele, strateegia elluviimisele ja selle kaudu ühelt poolt innovatsiooni toetamisele ja teiselt poolt ettevõtte arenguvõimaluste realiseerimisele.

Ehkki MTÜ Must Kast on oma tegevuse algusjärgus, on teatriorganisatsioonil välja kujunenud oma esialgne struktuur, mille alusel toimub organisatsiooni juhtimine ja jagunevad töötajate vastutusvaldkonnad.

Alas jaotab organisatsioonistruktuurid nende olemuse järgi järgmiselt: struktuur toodete järgi, struktuur asukoha järgi, struktuur tarbijate järgi, maatriksstruktuur, meeskondlik struktuur ja multidivisjoniline struktuur. Minu hinnangul võib MTÜ Musta Kasti puhul olla tegemist maatriksstruktuuriga, millele on omane, et struktuuri rakendatakse sageli konkreetse projekti

ettevalmistamiseks ja elluviimiseks ning jaotuse aluseks on võetud kaks näitajat korraga – vertikaalne jaotus, mis toimib funktsioonide järgi ja horisontaalne jaotus, mis toimib toodete järgi. Projektipõhisele teatritegevusele tundub seesugustel tingimustel toimiv struktuurimudel omane ja seejuures ka toimiv: organisatsioonisiselt on määratud töötaja üldine vastutusvaldkond, mida iseloomustab vertikaalne jaotus ja lisaks konkreetse projekti juures töötamine, mida kirjeldab horisontaalne jaotus.

Mittetulundusühing Must Kast on juriidiline isik, mille vahendusel teater Must Kast tegutseb. MTÜ liikmeskonna moodustavad taval liikmed ja juhatuse liikmed. MTÜ juhatusse kuulub kolm kuni viis liiget, kes valitakse sellele ametikohale kolmeks aastaks. MTÜ sõlmib töölepinguid ka isikutega, kes võivad, aga ei pea olema MTÜ liikmed.

Musta Kasti töötajad jagunevad alalisteks (projektiülesteks) ja ajutisteks (ühe projekti raames tegutsevateks). Esimene ja põhiline Musta Kasti alaline töötaja on tegevdirektor, kes koordineerib kogu teatri tegevust. Tegevdirektor allub oma tegemistes ainult MTÜ juhatusse ning on kõikide ülejäänud teatri töötajate otseseks juhiks. Oma tegevuse algfaasis kutsub tegevdirektor kokku loomenõukogu, kellega üheskoos pannakse paika teatud perioodil elluviidavad kunstilised projektid. Loomenõukogu on Musta Kasti organ, mis valib ja määrab elluviimiseks tulevase perioodi kunstilised projektid (lavastused, *happeningid*, peod vmt) ning kavandab meetmeid kujundamaks teatri üldist ja terviklikku imidžit.

Loomenõukogu kutsub kokku tegevdirektor või MTÜ juhatus vastavalt vajadusele, aga mitte harvemini kui kord aastas. Loomenõukogusse kuuluvad MTÜ juhatus, tegevdirektor, Musta Kasti lavastajad ja külalislavastajad ning turundusjuht. (MTÜ Must Kast Sisekorraeeskiri 2015)

MTÜ Musta Kasti kuuluvad tänasel päeval püsitöötajatena teatridirektor, turundusjuht, neli lavastajat, kellest kolm on tegevad ka näitlejana; lisaks 9 näitlejat, kellest enamusel lasub peale näitlejarolli ka vähemalt üks muu tegevusvaldkond, näiteks sotsiaalmeedia, sponsorluse, multimeedia, lavakujunduse ehk kunstnikutöö ja logistikaga tegelemine. Lisaks rakendatakse konkreetse lavastuse või muu sündmuse korraldamise juurde tehnilised töötajad, teenindavad töötajad ja ka loomingulised töötajad, kes püsikollektiivi ei kuulu.

2.3. Organisatsiooni eesmärgid, missioon, visioon

Sõltuvalt sellest, et MTÜ Must Kast on oma tegutsemise algusjärgus, ei ole veel koostatud eraldiseisvat strateegilisest planeerimisest lähtuvat dokumenti, milles kõik organisatsiooni kirjeldavad komponendid oleksid vastavalt sõnastatud. Küll aga on neile mõeldud ja põhimõttelisi arengusuundi kas põhikirjas, sisekorraeeskirjas või teatri koduleheküljel ka kajastatud.

Oma põhikirjas on teater sõnastanud organisatsiooni üldise **eesmärgi**, mis kõlab järgnevalt: „Ühingu eesmärgiks on eesti kultuuri ja teatrikunsti edendamine.“

„Organisatsiooni ja grupi määratlemisel on üheks peamiseks tunnuseks eesmärgid, mis seovad üksikud grupid ja selle kaudu inimesed organisatsiooniks“ (Vadi 2000, lk 258). Organisatsiooni eesmäärke võib kõige üldisemalt defineerida kui tulevast seisundit, mida ettevõttes saavutada tahetakse.

Organisatsiooni eesmärgid võib jagada järgmiselt: 1) Ettekujutuslikud eesmärgid ehk organisatsiooni juhtide nägemus sellest, kuhu tahetakse jõuda. Need on organisatsiooni seisukohast kõige olulisemad eesmärgid. 2) Saavutatavad eesmärgid ehk eesmärgid, milledele kindlat saavutamise aega pole määratud. 3) Vahetud eesmärgid ehk eesmärgid, mis on planeeritud kindlaks ajaks. (Kreegimägi 2010)

Tuginedes eelnevale teooriale liigitaksin antud teatri Must Kast eesmärgi saavutatavaks eesmärgiks: kindlat eesmärgi realiseerumise aega pole määratletud, ent tegevuse kaudu võib jõuda eesmärgi täitumiseni. Viimaseks on teater sõnastanud ka konkreetsed tegevused, mis aitavad eesmärgi saavutamiseni jõuda: tegeleb etendustegevusega; korraldab kultuuri- ja vaba aja üritusi; toetab võimaluste piires oma liikmete enesetäiendust; toetab oma tegevusega kodanikuühiskonna arengut, soodustades võimalikult tihedalt suhtleva ja mitmekülgse kogukonna teket; pakub võimalusel soodustusi vähekindlustatud leibkondadele oma üritustel osalemiseks; suhtleb ja osaleb koostööprojektides teiste ühendustega nii kodu- kui välismaal; määrab võimalusel stipendiume; teostab teisi tegevusi, mis aitavad kaasa ühingu põhikirjaliste eesmärkide saavutamisele ning on kooskõlas kehtivate seadustega.

Analüüsidest antud lavastuse loomist MTÜ Must Kast tegevusena, leian, et see ühtib ühingu poolt seatud eesmärgiga: silmaspeetud projekti abil edendati nii eesti teatrikunsti kui kultuuri laiemalt.

Organisatsiooni eesmärkidega on väga tihedalt seotud missioon. „**Missioon** kirjeldab organisatsiooni olemasolu vajalikkust, ta määratleb, mida see organisatsioon soovib korda saata vaadates seda just kliendi poolt“ (Kreegimägi 2010).

Vadi (2000) järgi on missioon ettevõtte rajamise otstarve kõige üldisemas mõttes. Missioon vastab küsimustele – miks süsteem eksisteerib, milles on ta vajalik, mis on tema eksistentsi õigustuseks. Lisaks märgitakse samas allikas, et missiooni paikapanek on esimeseks sammuks ettevõtte tegevusprofiili määramisel. Just nimelt missioon on aga MTÜ-l Must Kast tänasel päeval sõnastamata, ent sellegipoolest olen üsna veendunud, et põhimõtteliselt on seegi organisatsiooni tegemistes kajastatud ja läbimõeldud. Vesteldes sellest tänasel päeval teatrit juhtiva Reeli Lonksiga, kinnitas ta eelnevat mõttekäiku, ent sealjuures tunnistas fikseeritud missiooni tähtsust ja andis mõista, et see ka lähitulevikus sõnastatakse.

Kolmanda komponendina analüüsin organisatsiooni visiooni. **Visioon** peegeldab ettevõtte strateegilisi kavatsusi. See on ettevõttespetsiifiline suunanäitaja, mis on teadvustatud tervele meeskonnale. Visioon peab aitama organisatsioonil (ettevõtjal) kontsentreeruda olulisele, mis viib pikaajalise eesmärgi realiseerimisele. (Kreegimägi 2010)

Varem tõin töös välja juba MTÜ Musta Kasti iseloomustava kirjelduse, millele organisatsioon on seni viidanud ka kui visioonile: „Must Kast kui lavatüüp on midagi sellist, mis on avatud kõigile võimalustele – kus teatriime võib sündida millest iganes. Sellesse me usumegi – vormipiiranguteta maagia sündi. Teatrisse, mis ei manifesteeri end sõnades, vaid tegudes, teatrisse, mis kasvab koos oma publikuga, teatrisse, mis kunstilisi allahindlusi tegemata võiks kõnetada igaüht.“ (Teatri Must Kast kirjeldus 2015)

Antud kirjeldus kajastab küll organisatsiooni olemuse ideaali, kuid ei peegelda konkreetset strateegilisi kavatsusi. Samuti võiks visioon edaspidi olla konkreetsemalt, lühemalt ja üheselt mõistetavalt kirjas.

3. KORRALDUSTÖÖ ANALÜÜS

Antud peatükis teen ülevaate lavastuse korraldamisest. Käsitlen eraldiseisvalt korraldusprotsessi, meeskonda, eelarvestamist, reklaami, sponsorlust ja sündmuse sotsiaalmajanduslikku mõju.

3.1. Korraldusprotsess ja meeskond

Lavastuse korraldusprotsess sai alguse lavastuse esmakordsel väljatoomisel, nagu eelnevalt mainitud, 2014. aasta sügisel. Esialgu ei kaasanud ma korraldusse rohkem inimesi, kuna ülesanded olid esmapilgul iseseisvaks täitmiseks jõukohased ja otsene vajadus rohkemate korraldajate rakendamiseks sündmusprotsessi puudus. Aja möödudes aga tundsin, et siiski soovin endale lisaks abijõudu, kes oma kõrvalpilgu ja värskete ideedega protsessi kaasatud oleks ning teatud osas korralduslikes ülesannetes mind assisteeriksid. Nii lisandus meeskonda lisaks minule kultuurikorralduse eriala õppiv noorema kursuse tudeng Hanna-Mai Ressar, kes minu ettepanekust huvitatud oli ja meeleldi liitus.

Edasiselt aga, kui uuel aastal eraldiseisva projektina lavastuse taaskordset etendamist erinevates linnades planeerima hakkasime, nägin saadud kogemuse põhjal vajadust võtta meeskonda ka kolmas korraldaja lisaks endale ja oma assistendile. Kaalutluste ja otsingute tulemusel lisandus projekti alguses meeskonda ka teine korraldusassistent, kelleks sai samuti kultuurikorralduse noorema kursuse tudeng – Marta Toomla.

„Meeskond on väikesearvuline inimkooslus, kelle üksteist täiendavad oskused on rakendatud ühise eesmärgi ning tegevussihtide saavutamiseks, kusjuures kõik liikmed peavad end nende saavutamisel ühtemoodi vastutavaks“ (Brooks 2006, lk 101). Tehes oma meeskonnaliikmete valikut lähtusin sellest, millised on kaasatavate inimeste isikuomadused, eeldatav võimekus niisugusesse projekti panustada ning huvi lavastuskorralduse vastu. Brooks'i järgi on efektiivse meeskonna üheks tunnuseks, et liikmed respektierivad ja usaldavad üksteist nii inimestena kui eesmärgi täitmisse panustavate kaastöötajatena. Oma korraldustiimi kokkupanekul arvestasin vastava omaduse olemasolu mõlema kaaskorraldaja värbamise puhul.

Korraldusprotsess jagunes: 1) ettevalmistavaks, 2) sündmust läbiviivaks ja 3) kokkuvõtvaks ning järelkusitegevaks etapiks. Ettevalmistavasse protsessi kuulus projekti kavandamine sinnajuurde

kuuluvate soovide, vajaduste, võimaluste jms kaardistamisega. Saanud arutelust lavastajaga juba edasiseks sammuks vajaliku esmase ülevaate sellest, millega tegu ja kuhu tahame jõuda, oli järgnevas sammuks korraldusmeeskonna loomine ja protsessi kaasamine. Selleks viisin läbi koosoleku, kus tutvustasin osapooltele lähemalt, mis lavastusega on tegu ning millised on projekti väljavaated. Järgnevalt tegime üheskoos ülesannete jaotuse ning panime paika esialgse tööplaani. Vastutusalade ja ülesannete jaotusel lähtusin suuresti sellest, et kõik meeskonnaliikmed oleksid oma tööülesannete täitmiseks motiveeritud.

Samaaegselt tegelesin vajaliku asjaajamisega, et saaksin korraldustöö lõputööna esitada. Selleks leidsin endale juhendaja, keda hoidsin kursis korraldusprotsessidega ning kellelt vajadusel sain suunavaid juhiseid või tagasisidet oma tegevuse kohta.

3.2. Eelarve ja selle täitmine

„Eelarve on detailne kava raha ja muude ressursside soetamiseks ning kasutamiseks teatud ajaperioodi jooksul. Eelarvestamine on suunatud tulevikku ja on seega loogiliselt juhtimisarvestuse koostisosa.“ (Alver J. & Alver L. 2011, lk 244) Eelarve kalkuleeritakse eri kululiikide ja ülesannete lõikes” (Perens 2001, 171).

Õppides lavastuse produktsiooni, mõistsin ma eelarve olulisust laiemalt kui lihtsalt rahaliste vahendite kajastust ja üht mõõdapääsmatut osa projekti juures. Loomulikult olin varasemates korraldustöodes eelarve laiemat funktsiooni mitteteadlikult kasutanud, ent selle rakendamist efektiivse juhtimisvahendina polnud ma seni teadlikult proovinud. Nüüdseks aga tean, et eelarve on miski, tänu millele on võimalik kogu sündmust algusest lõpuni üldpildist detailsusteni välja hõlpsalt ja seejuures konkreetset planeerida.

Olles lavastuse „Pelleas & Melisande“ produtsent, kuulus minu vastutusalasse ka eelarve planeerimine ja täitmine. Alustades eelarve koostamist, mille algusfaasiks olid arutlevad koosolekud lavastajaga, püüdsin lähtuda põhimõttest, mis käsitleb raha kui tagajärge, mitte eeldust. See tähendab, et meie vältimatu eesmärk ei olnud projekti läbi viia võimalikult väheste rahaliste vahenditega, vaid tagada optimaalsed ressursid, tänu millele projekt valutult ja kõiki osapooli rahuldavalt ellu viia. Lavastuse meeskonna peamiseks iseloomustavateks märksõnadeks on õhinapõhisus, ühtehoidvus ja väikesele projektiteatrile omane töötajate valmisolek tegeleda kõigega. Sellest tulenevalt on täiesti loomulik ja lausa muul moel mõeldamatu, et kogu lavastuse

produtseerimise protsessis kasutatakse kõiksugu erinevate ülesannete täitmisel oma meeskonna inimesi, kellel ühe või teise tegevuse teostamiseks annet või võimalust on. Nii leidsime meeskonnasiseselt endale trükiste ja muude visuaalide kujundaja, transportööri, õmbleja, piletimüüjad jne, ilma, et oleksime selleks pidanud ostma sisse teenust. See aga tagas ühe lavastuse etendamise puhul üsnagi tagasihoidliku eelarve (vt *lisa 1*), mille esialgselt planeeritud summaks oli 2320,00 € ning tegelikuks 2311,00 €. Antud numbrid kajastavad kogu projekti maksumust, sh töötajate töötasud, mis moodustavad omafinantseeringu ja mõningate ruumide, rekvisiitide jms rent ning toitlustuse sponsorkorras saamine, mis moodustavad kaasfinantseeringu.

Rahastusallikate leidmise juures tuli aga kohe silmas pidada meie lavastuse juurde kuuluvaid teatud aspekte, mis üsna kiirelt mõned olulised võimalused välistasid. Seoses sellega, et Näitekunsti Sihtkapital ei toeta varem esietendunud lavastusi (KULKA Rahaliste vahendite jaotamise põhimõtted), langes silmapilkselt välja põhilisem etenduskunstide projekti rahastusallikas. Muust küljest kammitseb meid asjaolu, et tegemist oli siiski sel hetkel endiselt tudengite diplomilavastusega, mistõttu ei tundunud piletihinna tavapärase teatripiletite turuhinnaga ühtlustamine antud momendil mõistlik. Sellest enam tähtsamaks sai aga kindel veendumus pakkuda oma põhilisele sihtgrupile – vaegnägijast teatrikülastajale võimalikult taskukohast hinda. Lõplikult moodustas kogu piletitulu ligi 26 % kogu eelarve tuludest.

Vaatamata sellele, et üldjuhul Eesti Kultuurkapitali muud sihtkapitalid peale Näitekunsti Sihtkapitali teatrikunstialaseid projekte ei toeta, otsustasime õnne proovida esitades taotlused nii Rahvakultuuri Sihtkapitali, Harjumaa ekspertgruppi, Läänemaa ekspertgruppi kui ka Viljandimaa ekspertgruppi. Viimasest neist õnnestus meil ka taotletud summa (3 % eelarve tuludest) projekti heaks saada. Ehkki teised neist meid ei rahastanud, õppisin sellest kogemusest, et alati tasub siiski proovida ja mitte läbiva meelekindlusega lähtuda üldjuhul kehtivaist taotluskriteeriumidest. Seda tõestab ka asjaolu, et nii Rahvakultuuri Sihtkapitalist kui ka teistest ekspertgruppidest tulnud tagasisides toodi välja arvatavast hoopis teised põhjused, miks sel hetkel meie projekt rahastatud ei saanud.

Lavastusprojekti ühe olulisema rahastusallikana saan välja tuua Hasartmängumaksu Nõukogu, mille puhul esitasime rahastuse taotluse (vt *lisa 6*) Kultuuriministeeriumile, kust õnnestus saada pea samas suuruses summa (17 % eelarve tuludest), nagu küsisime.

Kaaluka osa projekti tuludest moodustas sponsorluse kaudu saadud rahastus (15 %). Lisaks nimetatule on oluline märkida omafinantseering, mis antud projektis kajastus töötasudes ning kaasfinantseering, mis väljendus SA Ugala Teatrist renditud rekvisiitides, TÜ Viljandi

Kultuuriakadeemia Muusikaosakonnast laenutatud tehnikas, akadeemia Musta saali rendis ning toitlustuse sponsoreerimises erinevate toitlustusettevõtete poolt.

Ehkki esialgses eelarves võib näha võrreldes lõpliku eelarvega kululiikide ja tululiikide sisest summade kõikumist, siis üldiselt püsis eelarve oma täies ulatuses pea täpselt samas suurusjärgus, kui projekti algusprotsessis prognoosisime.

3.3. Sponsorlus

Lavastuse etendamine kolmes erinevas Eestimaa linnas sai suuresti võimalikuks tänu mõnedele sponsoritele. Partnerite otsingu võib jagada kaheks: ühelt poolt püüdsime leida toitlustusettevõtteid, kes on valmis meie projekti panustama toidu ja joogi näol, mida väljasõitudel näitlejatele ja ülejäänud meeskonnale pakkuda ning teiseks otsisime partnerit, kes näeb meie projektis sedavõrd suurt tähtsust, et on valmis selle teostamiseks ettevõtmist rahaliselt toetama.

Kui esimene neist oli pigem projekti meeskonna heaolu tõstval eesmärgil lisaväärtust andev sponsorluse otsimine, siis püüd leida sponsorkorras rahastust, oli saanud vältimatuks, kuna esialgu planeeritud rahastusallikatest toetust ei õnnestunud saada. Sellest tulenevalt tuli teha puuduoleva summa leidmiseks väga palju ponnistusi. Kui seni olin kogu eelarvega tegelenud iseseisvalt, siis nüüd tundsin vajadust sellesse valdkonda kaasata ka oma assistendid. Esmalt püüdsime kaardistada ettevõtteid, kel oleks antud lavastusega ka mingi otsene seos. Sellest tulenevalt valisime välja organisatsioonid, kes tegelevad silmadega seotud protseduuridega, täpsemalt prillipoed üle Eesti. Protsessi käigus sai pöördutud enamuste Eestis sellel alal tegutsevate esinduste poole. Alustades sellest, et mainitud organisatsioonidega oli keeruline saada kontakti, viibis kirjavahetus või jäi sootuks puudulikuks ka pärast meie poolt lähetatud korduskirja. Sellest tulenevalt tekkis vajadus kaardistada ka muid võimalikke sponsoreid. Kokkuvõttes pöördusime ligi 60 ettevõtte poole, kellest umbes veerandiga jõudsime läbirääkimisteni. Väga sageli aga tuli ette kõnesid, kus kirjeldades oma projekti ja selgitades, miks ettevõtte poole pöördusime, saime tagasisideks soojad kiidu- ja hooguandvad innustusõnad, parimal juhul mõne muu potentsiaalse ettevõtte poole pöördumise soovitus, kuid pidime seejuures kuulma vabandavaid äraütlemisi erinevail põhjuseil, milleks peamiselt oli ettevõtete väidetav rahaline kitsikus. Pingeliseks muutis rahastaja otsingud aga vähene aeg etenduste alguseni, kaaskorraldajate ebakindlus pidada läbirääkimisi ning asjaolu, et meie organisatsioonil puudus konkreetne ja partnerile ahvatlev

vastuteene osutamise võimalus. Viimane tulenes aga sellest, et äsja alguse saanud projektiteater Must Kast ei olnud valmis prognoosima oma tulevikku poole aasta pärast. Seetõttu oli minu kui projektijuhi jaoks lisaväljakutseks samal ajal pidada läbirääkimisi teatri juhtkonnaga, et leida võimalus pakkuda partnerile tulevikus teatrietendustele tasuta pääsmeid. Kaotamata usku ja tugevat töötahet, õnnestus meil vahetult enne projekti algust leida soovitud partner, kellele suutsime pakkuda ka väärilist vastuteenet. Mainituks sponsoriks sai prillipoe kauplusi pidav ettevõtte Pro Optika, kes leidis, et lavastuse näol on tegemist väga tänuväärse ettevõtmisega ning kes läbirääkimiste tulemusel nõustus olema meie toetaja.

Toitlustuse osas sponsoreerisid projekti Coca Cola Company ning Pagaripoisid OÜ, kellega saavutasime kokkulepped kiirelt ja ilma tõrgeteta.

3.4. Projekti ettevalmistusperiood

- **Rahaliste vahendite leidmine**

Lavastuse „Pelleas & Melisande“ ettevalmistustööd algasid aktiivselt jaanuaris, mil sain kokku lavastajaga ja panime üheskoos paika kõik projekti puudutava, et saaks järgmise sammuna esitada projekti rahastuse taotlused Eesti Kultuurkapitali. Nii sai loodud sündmuse kirjalik kontseptsioon ning eelarve, millele eelnes selleks vajalik prooviperioodi ja etenduste ajakava paika panemine, etenduspaikadega esialgsete kokkulepete saavutamine ja ja hinnapakumiste uurimine. Sellest lähtuvalt sai täidetud projektitaotlused, mille veebruarikuus MTÜ Must Kast alt esitasin maakondlikesse ekspertgruppidesse, vastavalt sellele, kus etendused olid planeeritud, ning Rahvakultuuri Sihtkapitali. Viimase kasuks otsustasime vahetult enne rahastuse taotluse esitamise tähtaega, kuna tõsiasi, et meie projekt ei kvalifitseeru Näitekunsti Sihtkapitali taotlusvooru, sai meie jaoks selgeks hetkel, kui olime juba veendunud, et esitame eelkõige oma projekti rahastuse taotluse justnimelt teatrikunsti toetavasse sihtkapitali. Ligi kuu pärast oli meile selge, et seekordse taotlusvooru puhul ei tunnistanud meie lavastusprojekt abikõlblikuks, va Viljandimaa Ekspertgrupp, kes meid esialgselt taotletud summa ulatuses ka rahastas. Analüüsides veidi olukorda ja saades põhjendused ekspertgruppidele ning sihtkapitalilt, miks taotlusvoorust välja jäime, tuli tunnistada olukorra paratamatust ja otsida aktiivselt edasi järgmisi võimalusi rahastuse saamiseks. Põhjenduseks, miks jäime ilma Rahvakultuuri Sihtkapitali rahastusest, toodi välja asjaolu, et nemad ei toeta etenduskunstide projekte, vaid selleks on eraldi sihtkapital. Sel

momendil seisime olukorras, kus tegelikult ei sobitunud meie projekt ei ühte ega teise kultuurkapitali taotlusvooru: olemata veel oma teatritrupiga professionaalsed teatrikunstnikud ei olnud võimalik taotleda Näitekunsti Sihtkapitalist, samal ajal aga, nagu eelpool mainitud, ei ole Rahvakultuuri Sihtkapitali prioriteediks rahastada teatrilaseid projekte. Nii otsustasime õnne proovida Hasartmängumaksu Nõukoguga, kuhu esitasime rahastuse taotluse märtsikuu taotlusvooru. Tingitud asjaolust, et projekti alguseni oli jäänud vaid kuu, alustasime aktiivselt erarahastajate otsimisega, millest andsin ülevaate juba peatükis „Sponsorlus“. Vahetult enne projekti algust saime kogusummas taotletud rahastuse Hasartmängumaksu Nõukogult ning leidsime ka sponsori, kes meie projekti rahaliselt panustas. Teisisõnu, pärast pikka ja pinevat rahaliste vahendite otsimist õnnestus eelarve edukalt tasakaalu saada ning etendused võisid alata.

- **Vastutusosalad ja ülesanded**

Pärast esialgsete korralduslike plaanide paikapanemist ja kultuurikapitali rahastuse taotluse esitamist oli aeg laiendada oma meeskonda, kes teatud vastutusvaldkondades korralduslikke ülesandeid täidaks. Sellest tulenevalt kaasasin projekti kaks korraldusassistenti, kelle meeskonda värbamisest tegin teemakohase ülevaate vastavas peatükis.

Järgmise etapina algasid regulaarsed koosolekud meeskonnaliikmetega. Esmalt panime paika vastutusosalad ja nendega seostuvad olulised ülesanded. Tegelema tuli hakata turundusplaani koostamise ja teostamisega, piletimüügi korraldamisega ning otsesuhtlusega klientidega, etenduspaikadega info vahetamise ja kokkulepete saavutamisega, logistilise korralduse organiseerimisega, tehnika- ning lavastusalaküsimustega (lavaehitus/kujundus, rekvisiidid, kostüüm), sponsorluse ja rahastusallikate otsimisega, lepingute sõlmimise ja raamatupidamisega tegelemisega ning loomulikult hakkasid samaaegselt intensiivselt toimuma lavastuse taastusproovid.

- **Reklaam ja teavituskanalid**

Sõltuvalt sellest, et antud lavastuse puhul oli tegu sündmusega, kus saali mahtus maksimaalselt 48 inimest, ei olnud vajadust väga mastaapse reklaamimise järele. Sellele vaatamata oli oluline, et sündmus saaks pisut laialdasemat tähelepanu, kui seda saalide täituvuseks vaja oli. Seda ühelt poolt seetõttu, et teatrisse leiaks tee isik, kes niisuguse teatritegemise vastu suuremat huvi tunneks ning teisalt oli see võimalus tuua pilti äsja alustanud teater Must Kast. Samuti tuleb märkida, et pöörasime tähelepanu ka sellele, et niisugune uus ja teatavas mõttes katsetuslik teatrivorm leiaks kajastust, mille eesmärk on tutvustada eesti teatrimaastiku arengusuundi ja uusi tulijaid.

Vastavalt sellele, et sündmuse üheks peamiseks sihtgrupiks olid vaegnägijad ning teiselt poolt teatrihuvilised, kes on valmis vastu võtma uusi kogemusi ja avatud tavapärasest erinevatele kunstivormidele, panime väga suure rõhu otsesuhtlusele potentsiaalse teatrikülastajaga. Otsesuhtlemine on kõige tulemuslikum turundusviis, mille praegusel ajajärgul on teinud hõlpsalt võimalikuks internet. Otsesuhtlemise üheks võimaluseks on meiliturundus. (Aavik 2010) „Otseturunduse eesmärgiks on teenida ettevõttele kasumit müües teenuseid olemasolevatele ja võimalikele klientidele tõhusa isikliku suhtlusega. Otseturundus tähendab klientidega suhete loomist ja säilitamist, vahetut suhtlust, suunamist tegutsemisele (ostmine, tarbimine), kiiret tagasisidet ning põhineb sihtrühma andmebaasil.“ (Vihalem 2008, lk 127-128)

Turundades oma lavastust, kasutasimegi suures osas e-kirja teel kliendiga suhtlemist. Selle abil lõime turvalise suhte iseenda ja kliendi vahel. Antud projekti puhul oli see eriti oluline seetõttu, et etendusele kohtade saamine käis eelbroneerimise kaudu, kuid pileti eest oli võimalik tasuda alles koha peal vahetult enne sündmuse algust. See aga tähendab, et broneerides kliendi soovil koha etendusele, usaldasime teda täielikult ning riskisime samal ajal reaalse piletimüügiga. Vähendamaks võimalust, et broneeritud kohtade omanikud etendusele ilmunuta jäävad, kasutasimegi kirja- või telefoni teel toimuvat suhtlust, mille eesmärk oli jätta väga usalduslik ja soe tunne, mis paneb teatrikülastajat mõtlema võimalikult ettenägevalt ning ka teatriga arvestaval viisil. Tehes üldistusi, võib tagantjärele öelda, et kogu sündmuse turundamine oli pigem intiimne ehk toimus publikuga üsna lähedase sideme loomine.

Lisaks otsesuhtlemisele e-kirjade ja telefoni teel, kasutasime efektiivselt ära sotsiaalmeedia turunduskanaleid. Selleks lõime sündmuse lehekülje sotsiaalsõrgustikku Facebook ning selle kanali kaudu, tehes pidevaid sissekandeid, hoidsime oma tulevase etendusi pidevalt pildis. Levitamaks lavastust reklaamivat videoklippi, kasutasime meediakanalit Youtube ning samuti Facebook'i. Olulisimaks viidaks, kuhu suunasime oma potentsiaalse külastaja, oli teatri Must Kast kodulehekülge, kust võis leida kõik vajaliku info lavastuse kohta. Informatsiooni etenduste kohta võis leida ka erinevatelt kultuurisaitidelt ning asutustelt, kus etendused toimusid, kodulehtedelt. Samuti ilmus lavastuse kohta mõningaid ajakirjanduslikke artikleid (vt *lisa 4*), sh arvustusi, mis esietendusejärgselt olid valminud, niisamuti ka üksikud intervjuud raadiokanalites või ajaleheväljaannetes lavastajaga.

Väljapool otse- ja internetiturundust, paigaldasime igasse linna, kus etendused aset leidma hakkasid, sündmuse plakatid. Etenduspäevil jagasime koha peal igale külastajale kavasid, mis olid trükitud nii tava- kui punkt kirjas (vt *lisa 2*).

3.5. Sündmuse sotsiaalmajandusliku mõju analüüs

Kultuurisündmuse sotsiaalmajanduslik mõju on võimalik uurida toetudes erinevatele aspektidele. Selle hindamiseks võib vaadelda sündmuse majanduslikku, turismi ja kaubanduse, keskkonna, sotsiaalkultuurilisi, psühholoogilisi ning poliitilis-administratiivseid mõjusid. (Eesti Konjunktuuriinstituut 2012)

Tulenevalt sellest, et lavastuse „Pelleas & Melisande“ puhul publiku mahutuvus ühele etendusele jäi alla 50 inimese, ei saa antud projekti puhul rääkida märkimisväärselt majanduslikust tulust. Tegu oli siiski nii Eestis kui ka maailma kultuurimaastikul täna veel vähe leiduva otsingulise teatrivormiga, mis oma olemuselt liigitub pigem nišisündmuseks. Põhiliselt võib otsest majanduslikku kasu seostada partneritega, kellega sündmuse toimumiseks koostööd tegime. Eelkõige on nende seas kultuuriasutused, kellelt etenduste andmiseks ruume rentisime, nende seas Haapsalu Kultuurikeskus ning Eesti Kunstimuuseum.

Küll aga saab sündmuse sotsiaalmajanduslikku tulu hinnata kriteeriumide kaudu, mis puudutavad ühiskondlikku heaolu laiemalt. Siinkohal saab rääkida kultuuri kättesaadavusest puudega inimestele. Nagu eelnevates peatükkides olen juba välja toonud, oli sündmuse üheks sihtgrupiks vaegnägijad ja pimedad, kellele teatrielamuse saamine on tihtipeale raskendatud või puudub täielikult. Põhjuseid, miks see nii on, leidub erinevaid: ühelt poolt toodetakse veel vähe selliseid lavastusi, kus juba ideetasandil mõeldaks silmaspeetud publikule. Teisalt ei olda ikka veel harjutud mõtlema puudega inimestele kultuurile ligipääsetavuse võimaldamisest kui olulisest ja iseenesest mõistetavast vajadusest ning sellest tulenevalt jäävad sageli puudu korraldajapoolne ettenägelikkus ja teadlikkus ning sealt edasi vastavad tehnilised jm võimalused, olgu selleks kasvõi etendusasutuses puuduv liikumisvõimalus ratastoolis isikutele.

Võimaldades puudega inimestele kultuuritarbimist, ei tohiks aga piirduda arusaamaga, et kultuuri kättesaadavus on tagatud ainuüksi sellega, et külastajal on võimalik kultuuriasutuse uksest sisse pääseda. MTÜ Puude taga on inimene koduleheküljelt võib leida dokumendi, kus kõneledes kultuuri ligipääsetavusest pööratakse tähelepanu erinevatele aspektidele, milleks on suhtumine, füüsiline ligipääsetavus, saavutatavus erinevate meelte abil, intellektuaalne ja kommunikatsiooni ligipääsetavus ning teenuste taskukohasus. Need on asjaolud, millele iga korraldaja peaks oma sündmust planeerides mõtlema.

Korraldades lavastuse „Pelleas & Melisande“ etendusi, püüdsime nimetatud tegureid oma sihtgrupile etenduskogemuse võimaldamiseks ka suuresti arvesse võtta. Juba lavastuse kontseptsiooni luues võeti eesmärgiks teha teatrit, mida on võimalik kogeda rakendades kõiki teisi meeli peale nägemise. „Pelleas & Melisande“ lavastaja on mõtestanud olukorda järgmisena: „Arvan, et Eesti ühiskonnas pööratakse selgelt liiga vähe tähelepanu erivajadustega inimestele, nende lähedastele ja hooldajatele. Eesti kodanikuna tunnen vajadust selle muutumisele kaasa aidata. Jätkusuutlik ühiskond peab oskama kõiki oma inimesi ära kasutada nende võimetele ja eripäradele vastavalt, integreerima nad endasse. Kindlasti on kõigi kaasamine kultuuriellu üks selle arengu väga oluline nüanss – inimesi ei tule aidata mitte ainult meditsiiniliselt ja rahaliselt.“ (Kalvet, 2015) Arvan, et niisugune ühiskondlikule heaolule avatud mõtlemislaad ja tegutsemine kultuuriinimeste seas on juba iseeneses võib-olla küll abstraktne, kuid oluline mõõdik sotsiaalse paremuse suunas liikumisel.

Etendusi korraldades pöörasime tähelepanu etenduspaikade füüsilisele ligipääsule; uurisime, millisel viisil tuleb ulatada pimedale või vaegnägijale käsi, et teda edasi juhatada; pakkusime teatrikülastajatele punktkirjas koostatud kavasid, viisime läbi eelnevat otsesuhtlust oma sihtgrupiga ja püüdsime leida neile sobivaid võimalusi sündmusest osasaamiseks; võimaldasime puudega inimestele etendusele sooduspileteid ning nende saatjatele tasuta pääset.

Korraldades midagi niisugust esimest korda, ei olnud me loomulikult valmis tagama kõike vajalikku piasajadeni, kuid antud lavastuse etendamise puhul kitsaskohtadest tulenevaid probleeme ei tekkinud. Vastupidi – meieni jõudis positiivne tagasiside, mis näitas ühelt poolt, et sündmus läks inimestele korda ja teiselt poolt, kuivõrd tänuväärne publik kuulub puudega inimeste sihtgruppi.

Minu jaoks saab antud lavastuse puhul rääkida eelkõige psühholoogilisest ja sotsiaalsest mõjust. Nagu töös ka varem juba mainisin, panustasime palju sellele, et juba publiku sisenedes etenduspaika, oleks külastajal võimalik koheselt häälestuda teatavasse maagilusesse ja astuda, nagu lavastaja ise on öelnud, võlumaailma. Selle tunde saavutamiseks keskendusime sellele, et tagaksime juba publikut teenindavas osas meeldiva ja turvalise atmosfääri, milles iga külastaja saaks tunda end võimalikult erilisena ja tähelepanu all, selle parimas mõttes, hoituna. Kõige enam rõõmu valmistasid mulle kui korraldajale etenduse toimumise päevil vahetult saadud märgid kui ka tagasisides kajastuv selle kohta, kuidas publik tunnetas üksteist ja muutus seeläbi justkui ühtseks grupiks. Nii mõnegi jaoks aitas olukord, kus kokku olid tulnud täiesti erineva tausta ja mis antud lavastuse puhul tähtsaim – füüsilise seisundi/eripäraga isikud, kes ühel hetkel olid

võrdsustatud tingimustes, mõista päriselt, mida tähendab väljend „me kõik oleme inimesed“. Lootusrikkalt usun isegi seda, et ehk aitas meie poolt pakutav kogemus mõnelgi inimesel teha positiivseid muutusi oma väärtushinnangutes või vähemalt andis tõuke nende muutuste algatamiseks eneses. Isiklikult olen küll üsna veendunud, et tänu sündmusele õnnestus meil mingitki osa ligi 500 inimesest, kes meie etendusi külastasid, mõtlemistasandit pidi mõjutada, olgu selleks siis mingi sügavam isiklik või ühiskondlik avarumine.

Illustreerimaks seda, millele tuginedes eelnevat võin väita, esitan ma mõned väljavõtted publiku tagasisidest, mille kohase uurimuse viis läbi Kalvet oma lõputöö raames. Kalvet on oma lõputöös (2015) tagasisidet analüüsidest öelnud ka järgmist: „Väga hea kogemusena nimetati kohtadele ning saalist ära juhatamist (vt *lisa 2*) ning juhendajate (näitlejate) õrnust selle teostamisel. Aplausi ajal (mõne etenduse puhul ka asemel) kummardamise märgiks valjuhäälese „aitähi“ ütlemist nimetati samuti väga meeldivaks, kuna see tundus isiklikum kui anonüümne lahkumine. Soojus ja personaalsus tekitas turvatunnet, mida etendusse sisseelamiseks ka vaja läks.“

„Kõige suurema elamuse sain tegelikult sellest kohaletoi metamisest ja äraviimisest – kuis kellegi soojad, või siis külmad sõrmekesed leidsid minu käe, kuis mind ettevaatlikult nagu õrna, haruldast õit juhatati istuma. See oli minu jaoks väga intiimne ja eriline hetk, kui lasin end teise inimese meelevaldas talutada, usaldades end täielikult tema kätte. See oli tõeline, maagiline ja päris-HETK, ja ma nautisin igat pimeduses astunud sammu.“ (Naine, 31; külastas etendust 21. novembril Tallinnas)

„Andis teadmisi sellest, et pimedus ei kujuta ohtu, vaid ulatab abistava käe sulle eneselegi teadmata asjade lahendamiseks.“ (Naine, 46, külastas etendust 12. novembril Tartus)

„Mul olid ainuüksi etenduse vormile mõeldes juba alguses pisarad silmas. Suur tänutunne, et selline vorm valiti ja kogeda sai midagi väga erilist!“ (Naine, 40, külastas etendust 21. novembril Tallinnas)

„Sain väga hea ja sügava emotsiooni. See oli sissepääs võlumaailma, mis haaras mu täielikult endasse. Mind kandsid emotsioonid, mida ei oodanud nagu reaalne hirm, ärevus, pinge. Elasin kaasa nagu oleksin ise olnud sündmuste keskel.“ (Naine, 22; külastas kontrolletendust 11. novembril Viljandis)

4. ENESEREFLEKSIOON

Olles lavastuse „Pelleas & Melisande“ produtsent, tegin tagantjärele hinnangut andes suure isikliku arenguhüppe nii korraldusalal üldiselt kui ka spetsiifilisemalt etenduskunstide vallas. Tegu oli suurepärase õpiprojektiga, mis on tänasel päeval oluline alustala uute samalaadsete projektidega tegelemiseks. See on kogemus, mis on tähtis eeskuju oma õnnestumiste ja ebaõnnestumistega, st järgnevate sündmuste kavandamisjärgus olen saanud suuresti toetuda justnimelt sellele lavastusprojektile, tehes saadud kogemuste põhjal vajalikke prognoose ning ennetades ettenägevalt võimalikke riske.

Antud kultuuriprojekti juhtimine oli silmiavavaks kogemuseks ka mitmes muus mõttes. See oli võimalus isikliku võimekuse hindamiseks organisatoorsel-, meeskonna juhtimise-, läbirääkimiste-, finants- ja muul alal ning samaaegselt oli see projekt, mis aitas kinnistada mõtet, kas tegutsen õiges valdkonnas. Täpsemalt kasvatas kogetu tugevalt teotahet eesti teatri arengusse panustamiseks ning selles vallas enesearendamise jätkamiseks. Lisaks juhtis see lavastus tähelepanu ühiskondlikult olulistele kitsaskohtadele, mida kultuuri abil on võimalik lahendada ning mida tulevikutöös kindlasti silmas pean.

Sündmust korraldades tundsin end väga motiveerituna ning sellest tulenevalt sujus korraldusprotsess ka kõige keerulisemates olukordades pead kaotamata ning entusiastlikult uskudes, et igale ettetulevale probleemile leidub lahendus. Ehkki terviklikus pildis õnnestus projekt, ilma et oleksime sündmuse kvaliteeti mõjutavaid allahindlusi tegema pidanud, tuli ettevalmistusperioodil loomulikult ette olukordi, mida praegusel hetkel lahendaksin pisut teisiti.

Analüüsides, millistest isiklikest korraldusalastest pädevustest tol momendil puudu jäi või mida saaksin enda juures paremini välja arendada, saan esile tuua meeskonna juhtimist puudutavaid asjaolusid. Üheks suurimaks väljakutseks osutus projekti juhtimise juures see, kuidas hoida oma kaaskorraldajad piisavalt motiveerituna sujuva ning kõikide osapoolte jaoks meeldiva koostöö sündimiseks. Usun, et siinkohal oli iseeneslikuks abiks minu isiklik huvi ja eelpool välja toodud sügav motiveeritus etenduste korraldamiseks. Arvan, et juhi eeskuju mõjutab suuresti ka teiste meeskonnaliikmete tööalast häälestust ja suhtumist. Sellest tulenevalt projekti algusjärgus ka

mingisuguseid meeskonnaliikmete motiveeritust puudutavaid probleeme ei täheldanud. Küll aga hakkasid valukohad ilmnema hetkel, kui korraldusprotsess läks vahetult enne etenduste toimumist intensiivsemaks ja iga meeskonnaliikme vastutus suurenes. Peamiselt puudutab see olukorda, kui selgus, et vajame projekti õnnestumiseks erarahastajaid, kes on nõus sponsorluskorras oma õla sündmusele alla panema. Kuna tegemist oli vajadusega, mida enne teatud projekti etappi lihtsalt ei tekkinud, kuid mille tekkimise võimalikkusega olime kursis, siis tuli uue ülesande täitmiseks kiirelt reageerida ning kaasasin selleks ka oma assistendid, kellega projekti alguses sai kokku lepitud, et vajadusel on nad valmis jooksvate ülesannetega tegelema. Esialgu nägin selles suurepärase võimalust anda noorema kursuse korraldajatele kogemus rahastusallikate otsimiseks, pannes sealjuures proovile mitmed korraldusalaselt olulised oskused, mida tulemuslikuks tööks vaja on. Esmapilgul tundus kõik väga hästi kulgevat: pidasime plaani, tegime ühise tööjaotuse ning alustasime justkui otsingutega. Mõne aja möödudes selgus aga, et kaaskorraldajate töö edeneb visalt ning mõistsin, et kusagil on tekkinud probleem, mis võib puutuda juhtimisse. Olukorra lahendamiseks tegin koosoleku, kus asju arutasime ning kus selgus, et korraldajad on kaotanud motivatsiooni rahastajate leidmiseks. Püüdes leida vastuse, miks see nii on, ilmnes mitmeid asjaolusid. Teiste seas oli üheks põhjuseks see, et meeskonnaliikmete muude isiklike tööde ja kohustuste koormus oli samaaegselt kokku langenud projekti tööülesannete täitmisega. Adun, et mainitu mõjutas kindlasti olulisel määral probleemi teket, kuid isiklikust vaatenurgast näen olulisemate mõjutajatena asjaolusid, milleks olid hirm läbirääkimiste ees, sest puudusid varasemad kogemused ning enesekindlus ja piisav teadmus antud projektist selleks, et suuta potentsiaalset rahastajat veenda sündmuse olulisusest. Olukorra tegi keeruliseks asjaolu, et meil puudus võimalus pakkuda rahastajale kaalukat vastuteenet.

Kõik need põhjused kokku aga tekitasid situatsiooni, kus antud vastutusvaldkonna jagamine muutus vähetõhusaks ning vähese aja tõttu pidin isiklikult keskenduma intensiivsemale sponsorite otsingutele, mis kokkuvõttes kandis tulemust. Mõistsin, et olin juhina andnud assistentidele pisut liiga keerulise ülesande, kuna tõepoolest ei olnud meil võimalik pakkuda samas väärtuses vastuteenet, mida eeldasime sponsorilt projekti õnnestumiseks. See omakorda tekkis aga sellest, et samaaegselt pidin mina ülejäänud meeskonnaliikmetega - MTÜ Must Kast juhatusega pidama läbirääkimisi teemal, kas ja mida saame vastu pakkuda võimalikule partnerile, kelle leidmine oli äärmiselt oluline. Kuna teatri tulevikuplaanid ei olnud veel sugugi paigas, oli keeruline esialgu lahendusi leida, ent lõpuks töötasime siiski võimaliku variandi välja. Ühelt poolt näen ma siin ka tekkinud situatsiooni paratamatust, kuid teisalt mõistan, et kaaskorraldajate tööülesannete täitmise oleks muutnud ehk võimalikumaks olukorra tagamaade põhjalikum selgitamine ja protsessidesse

varasem ja põhjalikum kaasamine. See oleks teinud pöördumise ja reageerimise võimaliku partneri suhtes hõlpsamaks, vahetumaks ning paindlikumaks, mis omakorda tõstab tõenäosust jõuda läbirääkimistel esimesest telefonikõnest kaugemale.

Tagantjärele on mul hea meel, et niisugune õppetund saabus ja pärast probleemi üle arutlevat koosolekut assistendid siiski otsustasid proovida ning vaatamata sellele, et läbirääkimised ei õnnestunud, oma esmakordse kogemuse siiski kätte said ja mugavustsoonist välja astumist katsetasid. Sama kogemuse juures hindan iseenda tegevuse juures positiivseks, et tekkinud probleemi tunnistasin ja sellega tegelesin. Samuti leian, et olin juhina piisavalt spontaanne, olukorda mõistev, kiirelt reageeriv ning teiste meeskonnaliikmete suhtes vastutulelik.

Vaadates tagasi, mida oleksin võinud teha üleüldiselt teisiti meeskonna juhtimisel, toon välja delegeerimise. Selle all pean silmas seda, et projekti alguses kippusin mõtlema, et kuna tegu on projektipõhise teatri lavastuskorraldusega, ei ole vajalik iga vastutusvaldkonda liiga konkreetset ühe kindla isikuga seostada ja määratleda, vaid tegin seda pigem jagades konkreetset ülesandeid. See aga tingis olukorra, kus iga ala eest vastutasin täielikult mina ise ja kus ülesannete täitmise üle pidevat kontrolli pidin teostama. Lisaks sellele, et niisugune olukord tekitas intensiivsemal korraldusperioodil mulle liiga suure isikliku töökoormuse, tegi see ebaselgeks ka teiste korraldusliikmete positsiooni meeskonnas, mis omakorda võis tingida kaaskorraldajate vastutusealase osatähtsuse sisemise vähesusetunde. Sellest õppisin, et tõhusamalt toimib olukord, kus igal meeskonnaliikmel on oma kindel vastutusala. Samas tuleb siiski mõista, et teater on oma olemuselt kollektiivne kunstitegemine, kus sageli paljud ülesanded omavahel erinevate vastutusaladega põimuvad ning väga konkreetseid piire alade vahele pole võimalik tõmmata, ent oluline on leida tasakaal, tänu millele on võimalik töökoormust ühtlasemalt jagada ning soovitud lõpptulemus sealjuures saavutada.

Jättes ülalpool analüüsitud konkreetne juhtum terviklikust korraldusprotsessist välja, võin öelda, et lavastusmeeskonna koostöö toimus üldjoontes planeeritult ja ootustele vastavalt. Hindan kõrgelt oma kaaskorraldajate kohusetunnet, täpsust, ausust ja avameelsust ning valmisolekut leidmaks tekkinud probleemidele lahendusi. Niisamuti hindan ma lavastustrupi võimekust ja valmisolekut tegeleda lavastaja või näitlejana ka kõige muuga, mis puutub nende töö tegelikku iseloomu, olgu selleks lava ülesehitus (vt *lisa* 2 ja 3), tehnika, rekvisiitide vmt transpordimine, sündmuse visuaalide kujundamine, butafooria meisterdamine, dokumentatsiooni- ja raamatupidamisalaste ülesannetega tegelemine. Tuleb rõõmuga tunnistada, et kõik ülesloetud tegevused toimusid minu

hinnangul äärmiselt organiseeritult ja süsteemselt ning ilma märkimisväärsete segaduste tekkimiseta.

Tänu saadud kogemusele mõistsin, et olen võimeline juhtima meeskonda ning saan seejuures toetuda varasemalt või ka selle projekti käigus väljaarenenud isiklikele omadustele, milleks on kiire reageerimisvõime ja paindlikkus, suhtlemisoskus, emapaatilisus, tugev analüüsivõime, kriisilukordades rahulikkuse säilitamine, optimistlikkus ning usaldussideme loomise võimekus.

Analüüsides antud hetkel kogu korraldusprotsessi, saan olulise järeldusena tuua välja, et kultuurikorraldus on valdkond, milles peamised vajalikud pädevused on võimalik omandada vaid katsetamise teel. Saamaks aga sellel alal professionaaliks, on suur osatähtsus üldkultuurilisel pagasil, sh kõiksugu kultuuriteoreetilistel teadmistel. Seetõttu ei pea ma sugugi mitte väheoluliseks ülikooli ajal läbitud alusaineid ega erialaaineid. Viimased on aidanud mõtestada ja kujundada arusaamu oma tegevuse tegelikust tähtsusest ja vajadusest kultuurisektoris, täiendanud minu üldist maailmapilti, andnud teadmuse, mis aitab minul kui produtsendil tunda end oma alal tulevikus enesekindla kaasaraäki ja ka otsustajana Eesti kultuurielu edendamisel.

KOKKUVÕTE

Käesolev töö „Pelleas & Melisande produktsioon“ on kirjalik osa minu kultuurikorralduse õppekava loov-praktilisest lõputööst. Antud töös teen ülevaate lavastuse „Pelleas & Melisande“ etendamise kui kultuurisündmuse vajalikkusest, meeskonnast ja korraldavast organisatsioonist, korraldusprotsessist ja sündmuse mõjust. Kogu töös üldiselt, ent eraldi peatükis „Eneserefleksioon“ juhindun iseenda rollist lavastuse produtsendi ja projektijuhina.

Lavastuse „Pelleas & Melisande“ puhul on tegemist nägemismeelt mittekasutava teatriga, mille lavastajaks ja näitlejateks on teatri Must Kast aluspanijad ja liikmed, kelle jaoks oli lavastuse näol samuti tegemist TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia eriala lõputööga.

Lavastus esietendus 2014. aasta novembris. Samal aastal järgnesid neli etendust. Publiku nõudlusel otsustasime järgmisel aastal sama projekti korrata ning 2015. aastal andsime lisaks viis etendust.

Lavastus on oma vormilt nii Eestis kui maailmas tänasel päeval veel haruldane ja seetõttu võib antud kultuuriprojekti nimetada oma olemusest tulenevalt niisündmuseks, kus publiku hulk ühele etendusele ulatus maksimaalselt 50 teatrikülastajani. Sotsiaalmajanduslikust või ühiskondlikust aspektist vaadatuna olid etendused teatavaks teesillaks tava- ja erivajadustega isikute kokkutoomiseks. Isegi, kui vaegnägijate hulk, kellele lavastus suuresti ka suunatud oli, jäi tavapubliku kõrval väheseks, andis etenduse kogemine võimaluse igal külastajal end ja maailma kogeda olukorras, kus puudub nägemismeel. See andis võimaluse inimestel enda maailmapilti ja tolerantsi nii iseenda kui teiste isikute suhtes kasvatada ning ehk ka tõuke isiklike tõekspidamiste ümberhindamiseks või täiendamiseks. Lisaks tõstatas ja väheselgi määral parandas lavastusprojekt puuetega inimeste kultuuriligipääestavuse küsimust.

Minu kui kultuurikorraldaja jaoks oli tegemist mitmekülgsest hariva projektiga, mis sai oluliseks väljakutseks nii erialaselt kui ka minu isiklikust arengust vaadeldes. Täna, pea aasta pärast projekti teostumist, teadvustan, kuidas on antud lavastus mind edaspidistes valikutes ja töödes toetanud ja abistanud. See on olnud oluliseks kogemuseks erialaste pädevuste omandamiseks ja täiendamiseks

ning tööalase suhtlusvõrgustiku laiendamiseks. Samuti andis lavastuse produtsendiks olemine enesekindluse ja soovi ka järgnevate teatrilaste ja ka muude projektide teostamiseks.

Lõpetuseks soovin saadud väärt kogemuse eest tänada lavastajat Kaija M Kalvetit, kes mind oma lavastuse korraldajaks usaldas ja kellega koostöö osutus meeldivaks väljakutseks. Niisamuti tänan ma teisi teatri Must Kast liikmeid ja „Pelleas & Melisande“ näitlejaid, kes oma nakatava töökuse ja olemusega mind inspireerisid ja innustasid. Erilised tänusõnad kuuluvad ka minu korraldusassistentidele Marta Toomlale ja Hanna-Mai Ressarile, kelle täpsust ja korraldusalast panustamist ma kõrgelt hindan. Lisaks tänan ma TÜ Viljandi Kultuuriakadeemiat ja teisi toetajaid-sponsoreid tänu kellele sai lavastusprojekt teoks. Viimasena soovin tänada oma lõputöö juhendajat Piret Ausi, kelle ratsionaalne ja konkreetne kriitika ärgitas nii mõneski kohas veel parema tulemi nimel tegutsema ning kelle nõuanded ja suunamised olid abiks rahuloleva tulemuse saavutamiseks.

KASUTATUD ALLIKAD

Aavik, H. 2010. *Praktiline internetiturundus. Seitse sammu eduka äriini internetis*. Tallinn: Äripäev.

Alas, R. 2008. *Juhtimise alused*. Tallinn: Kirjastus Külim.

Alver, A. & Alver, L. 2011. *Majandusarvestus ja rahandus. Leksikon. A-L*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Brooks, I. 2006. *Organisatsioonikäitumine. Üksikisik, rühm ja organisatsioon*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Butkaite, M. H. 2014. *Silmad pärani kinni. Kolm teistmoodi teatri kogemust*. – Sirp, 09.01.2015.

Eesti Konjunktuuriinstituut. 2012. *Eestis toimuvate kultuuri- ja spordisündmuste regionaalse majandusliku mõju hinamine ning analüüs*. http://www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Kultuuri-ja_spordisundmuste_majanduslik_moju.pdf (20.02.2016).

Haav, M. 2014. *Silmitsi pimeduse, klassiku ja endaga*. – Sakala, 13.11.2014.

Kalvet, K. M. 2015. *Teiste meelte rakendamine teatris visuaalivaba lavastuse „Pelleas & Melisande“ näitel*. Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. [Lõputöö]. Viljandi.

Kreegimägi, K. 2010. *Organisatsiooniõpetus*. <http://organisatsioon.weebly.com/index.html> (07.12.2015).

Kultuur kõigile – Kultuuria kaikille – Kultur för alla – Culture for all. MTÜ Puude taga on inimene kodulehekül. <http://puudetagaoninimene.ee/merepaevadel-tarvilikku/> (14.12.2015).

Musta Kasti sisekorraeeskiri. 2015.

Näitekunsti Sihtkapitali rahaliste vahendite jaotamise põhimõtted. Eesti Kultuurkapitali koduleht. <http://www.kulka.ee/sihtkapitalid/naitekunst/jaotamise-pohimotted> (25.10.2015).

Perens, A. 2001. *Projektijuhtimine*. Tallinn: Kirjastus Külim.

Teatri Must Kast manifest. 2014.

Teatri kirjeldus. Teatri Must Kast kodulehekül. <http://www.teatermustkast.ee/meie/>

(12.11.2015)

Vadi, M. 2000. *Organisatsioonikäitumine.* Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Vihalem, A. 2008. *Turunduse alused.* Tallinn: Kirjastus Külim.

LISAD

LISA 1 Eelarve

Lavastuse „Pelleas & Melisande“ planeeritud ja täidetud eelarve tululiigid:

TULULIIK	PLANEERITUD SUMMA	OSAKAAL EELARVEST (%)	TÄIDETUD SUMMA	OSKAAL EELARVEST (%)
Eesti Kultuurkapitali Rahvakultuuri sihtkapital	290,00 €	12 %	0,00 €	0 %
Eesti Kultuurkapitali Viljandimaa ekspertgrupp	70,00 €	3 %	70,00 €	3 %
Eesti Kultuurkapitali Läänemaa ekspertgrupp	70,00 €	3 %	0,00 €	0 %
Eesti Kultuurkapitali Harjumaa ekspertgrupp	70,00 €	3 %	0,00 €	0 %
Hasartmängumaksu Nõukogu	410,00 €	18 %	400,00 €	17 %
SA Ugala Teater	50,00 €	2 %	50,00 €	2 %
TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia	200,00 €	9 %	265,00 €	11 %
Omafinantseering	590,00 €	26 %	590,00 €	26 %
Sponsorlus	40,00 €	1 %	340,00 €	15 %
Piletitulu	530,00 €	23 %	596,00 €	26 %
KOKKU	2320,00 €	100 %	2311,00 €	100 %

Lavastuse „Pelleas & Melisande“ planeeritud ja täidetud eelarve kululiigid:

KULULIIK	PLANEERITUD SUMMA	OSAKAAL EELARVEST (%)	TÄIDETUD SUMMA	OSAKAAL EELARVEST (%)
Meeskonna ja tehnika transport	620,00 €	27 %	275,57 €	12 %
Ruumide rent	300,00 €	13 %	881,00 €	38 %
Autoriõiguste taotlemiskulu	120,00 €	5 %	90,00 €	4 %
Trükiste trükkimine	120,00 €	5 %	99,40 €	4 %
Tehnika rent	350,00 €	15 %	265,00 €	12 %
Rekvisiitide kulu	50, 00 €	2 %	50,00 €	2 %
Toitlustus	100,00 €	4 %	47,49 €	2 %
Muud kulud	70, 00 €	3 %	12,54 €	1 %
Töötasud	590,00 €	26 %	590,00 €	25 %
KOKKU	2320,00 €	100 %	2311,00 €	100 %

LISA 2 Lavastuse „Pelleas & Melisande“ pildimaterjal



Foto 1 Lavastuse kava punktkirjas (Rannala 2015, Haapsalus)



Foto 2 Lavatehnika- ja kujundus (Rannala 2015, Haapsalus)



Foto 3 Lavatehnika- ja kujundus: tünn veega, mis kujutas allikat, kuhu sõrmus kukkus (Haav 2014, Viljandis)



Foto 4 Publiku saali juhatamine (Haav 2014, Viljandis)

LISA 3 Lavastuse „Pelleas & Melisande“ pass

1. Lavastuse nimi, autor, tootja

„Pelleas&Melisande“, Maurice Maeterlinck/Kaija M Kalvet, TÜVKA ja Must Kast

2. Esietenduse kuupäev

12.11.2014

3. Lavastuse pikkus

1:40 + publiku sisse-ja väljaviimised

4. Lavastuse kunstiline- ja tehniline meeskond koos kontaktidega

Lavastaja ja põhikontakt Kaija M Kalvet / kajamaarit@gmail.com / 56153243

Helikunstnik ja -tehnika Kaarel Kuusk / vonkuusk@gmail.com / 5520115

(ka muusika autoriõiguste omanik)

Korraldaja-inspitsent Kerli Rannala / kerlirannala@gmail.com / 58367178

Näitlejad Laura Niils, Rauno Polman, Kaarel Targo, Mihkel Kallaste, Liina Leinberg, Kristo Veinberg (Kõik Must Kast / TÜVKA)

5. Lavastuse publiku ruumi suurus, publiku arv

Publiku piirarv sõltuvalt toolide laiuusest 46–50

Minimaalne ruumi suurus 9*9*4 meetrit

6. Lavastuse ülespanekuks ning mahavõtmiseks kuluv aeg ja tegevused

Ülespanek sõltub ruumist ja selle (heli)omadustest, umbkaudu minimaalne aeg 3 tundi (tegevused osaliselt teostatavad samaaegselt)

- 1) lava valmisenhitamine ja publiku toolide paigutus 45 min
- 2) heli ülespanek ning kontrollimine – sõltub, 120–180 min
- 3) (tehniline läbikõnd 60 min)

Mahavõtmine 40 minutit

- 1) lava ja rekvisiitide kokkupanek
- 2) helisüsteemi kokkupanek

7. Lava ja sobiva mängupaiga kirjeldus

Täielikult pimendatav neutraalne blackbox-tüüpi ruum minimaalse suurusega 9*9*4 meetrit, ruum ei tohiks olla ei üleliia kajav ega üleliia steriilne, peab olema isoleeritud mujalt (õuest, koridorist, torustikust) tulevatest lisahelidest

8. Rekvisiisid (transpordiks sobiv kinnine kerghaagis 750 kg, kõik peale poodiumi ise kaasa võtta)

- Poodium 2*1 meetrit – soovitatav hankida mängupaikadest kohapealt
- Puidust laud 1*1 meetrit
- 2 komplekti 3-astmelisi puidust treppe
- 200-liitrine metalltünn (+ ~100 liitrit vett)
- Kangad tünni pehmendamiseks
- Kušettvoodi&padi
- 2 raamidega ust
- 4 raamideta ust
- 15 liivakotti
- 3 puidust tooli
- Vokk
- 4 ventilaatorit
- 2 õlilampi + aroomiõli, küünlad&tikud (3 toosi)
- Kaks purki mädamune
- Kohvipuru ja 2 tassi selle kandmiseks
- Suur sinine kangas
- Mõõk koos tupega
- Hõbesõrmus
- Kiviplaat

- Künlalatern
- Võtmekimp
- 3 metallämbrit
- Rauast kett, ukseriiv ja kinnas käsitlemiseks
- Kriiksuv klaveritool
- 2 paari kuivanud lehtedega täidetud villaseid sokke
- Puuoksad lehtedega
- Väike portselankann, 3 portselantassi alustassidega, 3 lusikat
- Riidest kott kruusaga
- Põrandahari
- 48 paari silmaklappe
- Künlad publikuteeninduseks

9. Kostüüm (kaasas isiklik)

*Kõigil näitlejatel lisaks hääletu-lõhnatu neutraalne (tume) riietus

Melisande – valge kleit, valged kotsakingad, (lõhnaõli)

Pelleas – mustad kingad, must-valge puhvpluus, lilla keep

Golaud – punased seemisnahast kannustega saapad, nahkpüksid, seemisnahast jakk

Arkel – kepp, saapad, sametürp, sametkeep

Genevieve – sametkleit, mustad kotsakingad

Yniold – karvatuttidega vestjakk, pikkade käistega valge pluus, saapad, (krae)

Teenijad – kolm paari susse

10. Valgustehnika (kaasas oma tehnika)

4*500 W flood + 4* põrandajalg

1*timmer heeblitega

1*15 m jõukaabel

pikendusjuhtmed – 8*10 meetrit, 4*5 meetrit

5*töövalguse lamp näitlejatele ja helikunstnikule

11. Heli (mida rohkem kohapeal olemas, seda parem)

- PA + subwoofer & lisa 2 paari valjuhääldeid (eelistatavalt aktiivid) või 3 paari võimalikult identsed valjuhääldeid + subwoofer

- 3x kondensaatormikrofonid (1 kardioid, 2 omni), need riputatakse lae alla ning ulatuvad maast umbes 1,5 meetri kõrgusele

- mikserpult vähemalt kahe üksteisest sõltumatu FX võimalusega

- 9x XLR (vähemalt, olenevalt ruumi suurusest ja vajadusest)

- 2x voolukaabli rull

- 6x voolupikendused (vähemalt 3 pesaga)

(kirjutuslaud ja tool tehnikule töötamiseks)

12. Tehniline teenindus ja abiteenindus

- Ettevalmistusel kindlasti vajalik kohaliku helitehniku juuresolek

- Igaks juhuks ettevalmistusel ka kohalik valgustehnik

- Publikuteeninduseks lisaks lavastustrupile (lavastaja, näitlejad, inspitsent) vajalik 1 abiline

LISA 4 Meediakajastused lavastusest

Artikkel 1 Silmad pärani kinni. Kolm teistmoodi teatri kogemust. Autor: Marite H. Butkaite –

Sirp, 2015: <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/teater/silmad-parani-kinni/> (12.04.2016).

„Üle vee“, autor-lavastaja ja muusikaline kujundaja Helen Rekkor, autor ja etendaja Liisa Taul, koreograaf Einar Lints. Mängivad Mairi Jõgi, Rauno Kaibiainen ja Sandra Annuste. Esietendus 25. X 2014 Tallinnas Vaba Lava teatrimajas.

Terateatri „Roos ja lumekristall“, lavastaja, dramatiseerija ja helikujundaja Jaanika Juhanson. Mängivad Hedy Haavalaid, Indrek Kaljumäe, Ahti Tomp, Helen Künnap, Julia Kabanova, Katrin Margus ja Merle Koger. Esietendus 31. VIII 2014 Tallinnas Kultuurikatla aias.

Viljandi kultuuriakadeemia ja teatri Must Kast „Pelléas & Mélisande“, autor Maurice Maeterlinck, lavastaja Kaija M. Kalvet, helikujundaja Kaarel Kuusk. Mängivad Liina Leinberg, Laura Niils, Mihkel Kallaste, Rauno Polman, Kaarel Targo ja Kristo Veinberg. Esietendus 12. XI 2014 Tartus Genialistide klubis.

Teater on ruum, kus maagiline latern näitab valgust teistsugustesse maailmadesse. Vahend, mis aitab võtta ette teekondi tundmatusse. Paik, kus räägitakse imelisi lugusid. Piiriala, kus seguneb elu ja väljamõeldis. Teatris kohtuvad vaatajad ja vaadatavad. Üheksal juhul kümnest on vaataja passiivses rollis, ta on keegi, kellele midagi näidatakse. Siiski, üha rohkem jõuab lavale lavastusi, mis nõuavad publikult teist laadi häälestust, irdumist tavapärasest kogemisharjumusest, suuremat aktiivsust.

Lõppenud sügisel õnnestus näha kolme lavastust, mida võib nimetada teistmoodi teatriks ning mis panid mõtlema selle üle, kuidas saab teatrit kogeda. Milles seisneb nende erinevus nn tavalisest teatrist? Vormis, etendajates ning viisis, kuidas seda teatrit kogetakse.

Esimene kogemus. Novembriõhtu Tallinnas. Külm on. Olen jõudnud Vaba Lava teatrimaja juurde, et vaadata lavastust „Üle vee“. Hämaruses juhatavad teed suitsevad õueküünlad, mis viivad ümber maja proovisaali ukseni. Tõenäoliselt on tegemist Eesti ühe esimese täispika varjuteatri vormis tehtud lavastusega.

Inspiratsiooni on ammutatud elust enesest: eelmise sajandi alguses Muhumaal kasvanud naise lood meremehe ametit pidanud onudest on segatud kildudega Johan Pitka mälestusteraamatust. Visuaalse võtme on lavastusele andnud vanad fotod. Kolmel ekraanil ärkavad ellu varjud: etendajatest on saanud siluetid, pisikestest detailidest suured ja paigalolekust kulgemine. Trupp kannab ette kirjavahetuse koju jäänud õe ja merele läinud venna vahel. Seal on igatsust, muresid, rõõme, seiklusi ja lubadusi. Kokku- ja lahkukasvamine koos inimese arengu, kodu ja koduigatsusega. Maailm ja selle avastamine: koju jäänud õde teeb seda raamatukogus käies ja lugedes, vend reisides ja koju kirjutades.

Vari on mitmes kultuuris maagilise tähendusega ja novembrikuises kaamoses mõjub see veel müstilisemalt. Sakilised ääred ekraanidel ja liikuvad siluetid, mis käivad läbi pool maailma, samuti ettelooetavad kirjad tekitavad tunde, nagu oldaks kellegi pööningul. Varjud on kui elluärrganud mälestused, osa minevikust. Varjud liiguvad ja kulgevad, on üheaegselt realistlikud ja muinasjutulised. Oma olemuselt on see lavastus kulgemine, nagu merelaine, mis vaikselt tasasel merepinnal jõudu kogub ja seejärel taas raueb, selleks et uuesti tulla. Lavastuse tähtis osa on

atmosfäär, mille loovad hämarus, varjud, muusika, liikumine ja november. Nende koostoime teeb minu kui vaataja vastuvõtlikumaks.

Visuaalne pool on täpselt paika lihvitud ning seetõttu saavad väikestest detailidest suured ja allajoonitud. Etenduse jooksul kogeb tunnete skaala peaaegu kõiki emotsioone, jõutakse piasjast kõiksuseni: alguses on ekraanidel rakud, päris lõpus aga karge põhjataevas. Nende vahele jääb aga elu ise. Hiljem koju jalutades vaatan sedasama põhjataevast, mis on linnatuledest rikutud, ent siiski aimatav. Mitte nii selge, kui teatrisaalis, aga siiski olemas. Tunnen jahedust ja kulgen kodu poole. Nagu see poiss seal lavastuseski.

Teine kogemus. Novembriõhtu Tartus. Külma on. Genialistide klubi ning Terateatri „Roos ja lumekristall“. Selle aluseks on Indrek Hargla samanimeline lühiromaan, milles taasjutustatakse tuntud taani muinasjutuvestja lumine lugu uuel moel, arvutite ja luuletuste kaudu. Sisesejuhatuses tuletab lavastaja Jaanika Juhanson meelde, et etenduse ajal võib julgelt silmad sulgeda ja lubada endale teistmoodi vaatamist kõrvade kaudu: „Roos ja lumekristall“ on lavastus, mis sobib nii vaatamiseks kui ka kuulamiseks. See on vaheaste eelmise ja järgmise kogemuse vahel.

„Roos ja lumekristall“ on kui reaalarajas kuuldemäng, mis paneb tööle teistsugused mehhanismid, nii vaatamisel kui ka etendamisel. Iga tegelast tutvustatakse tema kirjeldamise kaudu ja samamoodi tehakse ka lavaga. Kuna oleme harjunud saama suure osa infot nägemismeele kaudu, on kogemus esiti võõristav, kuid ühel hetkel rakendab see kujutlusvõime ning laseb rohkem keskenduda ka lavastuse tekstile. Teksti hulk ja selle laetus võib tavaliselt mõjuda üleliia kirjanduslikult, kuid Terateatri esituses on see kõik orgaaniline – tuleb kuulata sõna ja lubada sellel kohale jõuda.

Lavastuses on ka väikesed liikumisnumbrid ja kui poleks teadnud, et tegemist on Põhja-Eesti Pimedate Ühingu teatriringi baasil loodud teatri näitlejatega, poleks misantseene ja liikumist jälgides pakkunudki, et laval olivad tajuvad maailma teistmoodi, peamiselt kuulumismeele kaudu. Ka minul kui vaatajal aitas keskendumine inimhäälele, helidele, muusikale ja sõnadele saada korraks aimu, kuidas veel on võimalik maailma tajuda.

Kolmas kogemus. Novembriõhtu, ikka Tartus. Ikka on külm, ikka Genialistide klubi. Seekord on laval „Pelléas & Mélisande“, Viljandi kultuuriakadeemia X lennu teatritudengi Kaija M. Kalveti ja teatri Must Kast lavastus. Belgia sümbolisti tekst armastusest nõuab silmade sulgemist, selleks et paremini näha, kogeda, tajuda, tunda. See on üheaegselt kummastav ja hirmuäratav, sest saali sisenedes tuleb end usaldada sõna otseses mõttes teiste inimeste kätte: igale vaatajale antakse silmaklapid. Harjumuspärane keskkond muutub teistsuguseks ja aju on segaduses. Ka siin võtab lavastaja enne etendust sõna ja hoiatab keha võimalike reaktsioonide eest (iiveldus, tasakaaluhäired, südamekloppimine, peapööritus) ning tuletab meelde, et kui rahulikuks jääda ja sügavalt hingata, mööduvad need peagi. Nii ka on.

Siingi on sõnal suur osakaal. Eriti arvestades distantse teksti kirjutamise ajaga ja konventsioonide muutumisega, mis nõuab tänapäeva inimestelt teist laadi lähenemist. Lisanduvad muud tegurid ja tulemuseks on see, et etendus on tajutav kogu kehaga – see ongi vahest põhiline. Oma osa saavad kõrvad, nina, nahk ja nn kuues meel. Kui üks meel eemaldada, teravnevad teised. Ühel hetkel muutub tajutavaks õhu liikumine, mille on põhjustanud mööduv näitleja. Kuulda on kleidisaba kahinat ja kõlksuvat mõõka. Saab nuusutada läppunud koopaõhku ja tunda ninasõõrmetes spetsiifilist mädamunaaroomi. Hääle ja intonatsioonide kaudu on võimalik eristada tegelasterohket seltskonda ja taustahääled maalivad kujutlusvõime abiga toimuvast tervikpildist. Sisendid eri meeltele ajavad üheaegselt segadusse ja tekitavad põnevust.

Korraks saab uudishimu minus võitu ja piilun klappide tagant seda, mis tegelikult toimub. Silme ees avaneb hämar lava ja meeldiva üllatusena avastan, et näitlejad on täiskostüümis. Allahindluseta täismäng, mis sellest, et kinnistele silmadele ja kujutlusvõimele.

Artikkel 2 Silmitsi pimeduse, klassiku ja endaga. Autor: Margus Haav – Sakala (13.11.14)

Kõige keerulisem on fotograafil. Kuidas pildistada külma tuult, sõrmuse kaevukukkumise üksildast sulpsatust või surma õõvastavat lõhna?

Noorte näitlejate diplomitööna valminud kurb armastuslugu «Pelléas & Mélisande» on üks huvitavamaid teatrietendusi, mida olen näinud. «Näinud» pole siin klassikalises mõttes muidugi õige sõna. Ma ei näinud seda silmadega. Need kaetakse juba ukse taga kinni ning pealtvaatajad talutatakse kättpidi teatrisaali pimedusse.

Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia teatrikunsti õppekava kevadel lõpetav 10. lend mängib diplomitööna belgia sümbolisti Maurice Maeterlincki poeetilist armastuslugu «Pelléas & Mélisande». See on väga klassikaline ja väga kurb armastuslugu. Aga see variant on eriline.

Kaija M. Kalvet otsustas lavastuse teha nii, et publik nägemismeelt ei kasuta. Iga külaline saab endale silmaklapid. Lavastuse loojad rõhutavad, et see ei ole kuuldemäng, see on elamus kogu kehale. Selleks, et korraks tajuda, milline võiks olla maailm, millega seisab silmitsi pime. Selleks, et vahest ongi meie maailm muutunud juba liiga visuaalseks. Ehk tulebki vahel olulise mõistmiseks sulgeda silmad ja avada hing.

Etendus algab juba ukse taga. Saali piiluda ei saa. Libistan sinised pehmed klapid silmadele ja olen momentselt teises tajuruumis. Tunnen end sekundi pealt täiesti abituna. Kuhu minna? Äkki ma komistan? Võib-olla on põrandas sügav auk? Ehk astun kellegi jala peale? Seni vähem kasutust leidnud meeled tõmbuvad pingule samast silmapilgust, kui nägemine on välja lülitatud.

Pehme käsi võtab mul sõrmedest kinni, liigun tema juhtimisel tasahilju ja väga ettevaatlikult. Kas astmeid ei ole, pärin ettevaatlikult. Ei ole, ei ole astmeid, julgustab kehatu hää. Muutus on uskumatult kiire ja tõhus. Olen endale tuttavas keskkonnas ja samas ei ole ka. Midagi on teistmoodi. Ma ei näe, ma tajun.

Istun toolile. Mu kõrval on keegi. On pime ja vaikne, pisitasa teravnev kuulmine püüab kinni kella tiksumise. Esialgu ei juhtu midagi. Siis kostab linnulaulu. Efekt on võimas. Ilma igasuguse ettevalmistusega ja sujuvalt rullub mu vaimusilmas lahti pilt päikesest soojaks köetud suvisest

aasast, mille kohal lendavad väikesed laululinnud. Meenub Alfred Hitchcocki kuldaväärt mõtetea, et ettekujutus on ehedam mis tahes filmistseenist.

Etendus on alanud. Kuuleme hääli. Vasakult tulevad rasked mehesammud kannustega saabastes, paremalt kostab reibas ning kindlasti sensuaalselt mõjuv kontsaklõbin, mis saab kuuluda ainult noorele naisele.

Maeterlincki draamas on rõhk sisemistel emotsioonidel, füüsilist tegevust palju ei ole. Loo klassikaliste versioonide puhul on üldjuhul kasutatud maailma loomiseks tegelaskõnet, dialooge ja monolooge. Seekord on kujutlusvõimele ühe meele blokeerimisega antud veelgi suurem vabadus. On kilde muinasjutust, tükke sümbolismist ja pudemeid impressionismist ning igaühel on vabad käed neid oma vaimusilmas kokku passitada. Või siis hoopis ennast vaadata.

Sama huvitav kui meie ümber toimuv või isegi huvitavam on see, mis toimub mu enda sees.

Vere kohin ja südame rahutud löögid. Kuulen toolinaabri sügavat ja rahulikku hingamist. Kuski naksab kellegi põlv. Raskete kannustega saabaste müra tormab otse minu poole. Põrand väriseb. Instinktiivselt tõmban oma jalad tooli alla peitu.

Vaikus hakkab tööle. Vaikus on kohati kõrvulukustav. Selgub, et pausid on eriti kandvad piimeduses. Mélisande'i pika kleidi sahinat on suurepäraselt kuulda. Et ma ei näe lava ega piire, siis piire lihtsalt ei ole. Ma ei tea, kas saalis üldse on lava. Tundub, et terve saal on lava. Tegevus käib publiku kõrval, ümber ja taga. Külma tuulepuhang, roostes keti kolin. Mõõga tupest tõmbamise kurjakuulutav sahin.

Mélisande'i pikad juuksed riivavad laupa. See on esimene kord, kui eristan näitlejaid sammude ja lõhna järgi.

Aegki hakkab hoopis teisiti liikuma, muutub omamoodi pehmeks ja ajatuks. Ma ei tea, kui kaua reaalses etenduses kestuseks märgitud tund ja kolmveerand kestab.

Koduteel kuulen eriti teravalt veevulinat ja kellegi kauget naeru. Puu otsas krabistab keegi. Ma ei näe teda, aga kuulen väga hästi. Elamus kestab veel.

LAVASTUS

Maurice Maeterlinck «Pelléas & Mélisande»

- Mängivad Viljandi kultuuriakadeemia 10. lennu tudengid ja teatri Must Kast näitlejad Liina Leinberg, Laura Niils, Mihkel Kallaste, Rauno Polman, Kaarel Targo ja Kristo Veinberg.

- Etendust mängitakse akadeemia mustas saalis 15. novembril kell 19.

Allikas: korraldajad

ARVAMUS

Kaija M. Kalvet, lavastaja

Väidetakse, et isegi üle 90 protsendi infost võtab inimene vastu silmadega. Olen näinud samas stiilis lavastust, mis jättis väga sügava mulje. Tahtsin ka ise uurida, miks nende meelte kaudu, mida oleme harjunud vähem kasutama, võib saada hoopis tugevama elamuse. Teisest küljest tuleb

aru saada, et meie ümber on hulk inimesi, kellele see ei ole mingi mäng, vaid reaalsus, millega iga päev silmitsi seista.

Olen enam kui kindel, et sellisel teatrivormil on palju pakkuda ka muidu terava nägemisega inimestele. See on väga harjumatu. Kui kaotame nägemise, on kõik teistmoodi. Inimese meeled jaotatakse viieks. Ma loodan, et ruumitaju ja lähedustunne olid need, mis selle lavastuse juures mängisid. Teater on inimeste kogemus ühises ruumis viibimisest. Olen üritanud kuuldemänguefekti või üksildustunnet vähendada sellega, et sisse on toodud puutetundlikke elemente.

See lavastus mõjub igale vaatajale iseäranis erinevalt, sest lõhna- ja puutemeel seostuvad isiklike kogemustega. Oleme püüdnud näitlejaid ka teistmoodi lõhnama panna. Et sisu välja tuleks, pidi tegema mingeid järeleandmisi oma fantaasiale.

Ehk oleks huvitav näha seda kõigepealt silmaklappidega ja teist korda ilma. See töötaks ka silmaklappideta, aga minu arvates on siiski palju võimsam ilma nägemata. Proovis olid mõnel meist alati klapid silmade ees, et aru saada, kuidas etendust tajuda.

LISA 6 Hasartmängumaksu Nõukogu rahastuse taotlus

HASARTMÄNGUMAKSU LAEKUMISTEST ERALDATAVA TOETUSE TAOTLUS

Taotlus esitatakse (märkida sobiv)	<input type="checkbox"/> Haridus- ja Teadusministeeriumile
	<input type="checkbox"/> Sotsiaalministeeriumile
	<input type="checkbox"/> Kultuuriministeeriumile (kultuuriprojekt)
	<input type="checkbox"/> Kultuuriministeeriumile (spordiprojekt)

Toetuse taotleja	
1. Nimi	Kaija Maarit Kalvet

Toetuse saaja	Toetuse saaja võib erineda toetuse taotlejast vaid juhul, kui toetuse taotleja on KOV-i hallatav asutus
2. Nimi	MTÜ Must Kast
3. Registrikood	80365052
4. Juriidiline aadress	Marja 22-6 Tartu 51007
5. Postiaadress	Marja 22-6 Tartu 51007
6. Arvelduskonto (IBAN), viitenumber ja pank*	EE617700771001252597 LHV
7. Esindaja nimi ja ametikoht	Kaija Maarit Kalvet, juhatuse liige

***Toetuse saaja nimi ja arvelduskonto omaniku nimi peavad olema samad.**

Projekti kontaktisik	
8. Nimi	Kerli Rannala
9. Telefon	58367178
10. E-posti aadress	kerlirannala@gmail.com

11. Projekti nimetus	„Pelleas&Melisande“- visuaalivaba lavastus
12. Toetuse kasutamise ajavahemik	18.aprill –25.juuli
13. Projekti üldmaksumus	2076.00
14. Hasartmängumaksu	410.00
Nõukogult taotletav summa	
15. Omafinantseeringu summa	590.00
16. Kaasfinantseeringute summa	500.00

KOHUSTUSLIKUD LISADOKUMENDID:

- LISA 1 – Projekti tulude-kulude eelarve**
 Eelarve kohustuslikud osad: **Tulude poolel** Hasartmängumaksu Nõukogult taotletav summa, omafinantseeringu summa, kaasfinantseerijad ja neilt taotletavad summad või juba eraldatud summad; **kulude poolel** tegevuste ja kulude nimetused, summad kulugruppide lõikes ja projekti üldmaksumus.
- LISA 2 – Projekti lühikirjeldus**
 Kohustuslikud osad: projekti sisuline kokkuvõte, eesmärgid ja sihtgrupp, projekti oodatavad mõõdetavad tulemused, kavandatud tegevused ajalisel järjestuses.

x Soovin toetuse kasutamise lepingu allkirjastada digitaalselt

Kinnitan, et taotluses ja selle lisades esitatud andmed on õiged:

Toetuse taotleja esindaja nimi ja ametikoht	Allkiri (taotluse võib allkirjastada ka digitaalselt)	Kuupäev
Kerli Rannala, projekti juht		26.02.2015

NB! Taotluse allkirjastamisega annab toetuse taotleja nõusoleku, et otsuse toetuse andmise või sellest keeldumise kohta tehakse talle teatavaks Hasartmängumaksu Nõukogu ja ministeeriumi veebilehel avaldamisega.

HASARTMÄNGUMAKSU LAEKUMISTEST ERALDATAVA TOETUSE TAOTLUSE LISA 1

PROJEKTI TULUDE-KULUDE EELARVE

TULUD			KULUD	
Tulu liik (finantseerijate lõikes)	Taotletav summa	Eraldatud summa / vastamise tähtpäev	Kulu liik	Summa
Hasartmängumaksu Nõukogu	410		Transport	620.00
Omafinantseering	590	X	Reklaamikulu	296.00
Kaasfinantseerijad (loetleda eraldi ja lisada kaasfinantseerimist)	X	X	Ruumirent	300.00

tõendavad dokumendid)				
Kultuurkapital	500	Aprill 2015	Tehnikarent	150.00
Piletitulu	576		Töötasud	590.00
			Rekvisiidid	50.00
			Muud kulud	70.00
TULUD KOKKU	2076.00		KULUD KOKKU	2076.00

HASARTMÄNGUMAKSU LAEKUMISTEST ERALDATAVA TOETUSE TAOTLUSE LISA 2

PROJEKTI LÜHIKIRJELDUS

1. Projekti sisuline kokkuvõte

Projekti „Pelleas&Melisande“ puhul on tegemist - teatrilavastusega, mille käigus soovitakse anda publikule võimalus kogeda teatrit tavapärasest teistviisi – ilma nägemiseta - kogeda etenduselamust tundes, kompides, nuusutades, samal ajal silmaklappe kandes.

Maurice Maeterlinck'i novelli „Pelléas ja Mélisande“ põhjal valminud lavastus on loodud mõeldes nägemispuudega inimestele ja nende võimalustele saada osa täisväärtuslikust etenduskogemusest Eestis, kus ka tänasel päeval on erivajadusega inimese ligipääs kultuurile kasin ning piiratud. See on kogemus, mis viib teatriküllastaja silmade taha - oma sisemisse maailma, mille paraku tänapäevases ülivisuaalses maailmas kipume endas ära unustama või tagaplaanile jätma. See on lavastus, mis aitab korraldada kogeda tundeid, kuidas tulla elus toime ilma, et saaksime ümbritsevat oma silmadega näha. Kuid samal ajal avab ta võimaluse muude meeltega tunnetada ja tajuda maailma kauneimaks armastuslooks nimetatud kirjandusteose põhjal valminud etendust.

Ilma liialdamata, TÜ VKA teatrikunsti eriala 10. lennu näitlejad annavad lavastaja Kaija M. Kalveti diplomitööna valminud tükis publikuni edasi midagi enneolematut ja erakordset. Sündmuse teostuse katusorganisatsiooniks on MTÜ Must Kast - teater, mille löid 2014. aastal needsamad TÜ VKA

teatrikunsti 10. lennu tudengid. Teater Must kast omab tugevat sotsiaalset mõõdet ning soovib anda ligipääsu elamusele ka ühiskonna nõrgemale sihtgrupile – puudega inimesele. Teatri eelnevast kogemusest visuaalivaba lavastust etendades, saime tagasipeegeldusena ühelt pimedalt teatrikülastajalt impulsi, mis annab soovi veel ja veel etendust inimesteni tuua. Nimelt kirjutas mainitud külastaja teatrikogemust saades sellest, kuidas tundis end ühel hetkel, (olles inimeste ümber, kes korraga silmaklappide tõttu ümbritsevat nägemismeele kaudu ei saanud tajuda ja seetõttu kohmetust ning hirmugi tundsid), et ta on selles keskkonnas tavainimese kõrval kindlameelne ning rahulik ja tunneb justkui on tema see, kes võiks kõiki pimeduses olijaid maha rahustada ning neile ses olukorras tuge pakkuda. Ta ei tundnudki end korraga enam ise ühiskonna nõrgema lülina, vaid vastupidi, see kogemus andis miski enesekindluse ning tunde, et ta on vajalik, mis on pimedale inimesele hindamatu.

Lavastused leiavad aset kolmes Eestimaa eri paigus – TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia Mustas Saalis; Haapsalus - Haapsalu Kultuurikeskuses ning Tallinnas – Vaba Laval (vastavalt 19.aprillil, 4.mail ja -selgumisel?mail). Etendus kestab 1 tund ja 40 minutit, millele lisanduvad mõned minutid (silmaklappidega) publiku saali saatmiseks ning väljajuhatamiseks, mis on antud etenduse juures väga oluline ja teatripublikut häälestav osa.

Ühele etendusele on kohti 48 teatrikülastajale. Publikul on võimalus pileteid soetada eelbroneerimisega telefoni või e-maili teel. Piletite väljaostmine toimub etenduspaigas vahetult enne etenduse algust. Pilet puudega inimesele, õpilasele ja pensionärile maksab 4 eurot, täispilet 7 eurot.

2. Projekti eesmärgid ja sihtgrupp

- 1) Pakkuda nägemispuudega inimestele (ja ka tavapublikule) elavat teatrikogemust
- 2) Aidata kultuuri kaudu kaasa ühiskonna sotsiaalsele heaolule; oma tegevuse abil sidustada omavahel tavainimest ning puudega inimest püüdes lavastuse kaudu juhtida inimeste tähelepanu ja kogemus olulistele kohtadele ning elutervele mõtlemisele, üksteise märkamisele.
- 3) Tuua teatrimaastikule omanäoline ja uuenduslik teatrilavastus- visuaalivaba lavastus.

Projekti sihtgrupiks on 1) Eestimaa nägemispuudega kultuurihuvilised inimesed (Pimedate ühingud),

2) teatrihuvilised inimesed Haapsalust, Viljandist, Tallinnast ja loomulikult ka mujalt piirkondadest.

3. Projekti oodatavad mõõdetavad tulemused

- 1) Etendustest osa võtnud publikust vähemalt 10% on nägemispuudega külastajad.**
- 2) Publiku (kirjalik ja ka suuline – küsitlus, e-mailid, kõned) tagasiside etendusele on edasiviiv, ühiskonna seisukohalt märkimisväärne, kogemust kõrgeltväärtustav**
- 3) Lavastust kajastab vähemalt üks oma ala tegijast teatrikriitik**
- 4) Publiku nõudlus antud lavastuse osas suureneb**

4. Projekti kavandatud tegevused ajalises järjestuses

Veebruaris 2015 panime paika sündmuse korraldamise tegevuskava ja moodustasime korraldustiimi. Samal kuul koostasime etenduste andmise plaani ning kontakteerusime potentsiaalsete koostööpartneritega mängupaiga osas ning taotlesime autoriõigusi. Samuti mahtus veebruarikuusse rahastuse taotluste koostamine Kultuurkapitalile ja Hasartmängumaksu Nõukogule. Märtsis 2015 tegeleme sponsorite otsimisega, koostame turundus- ja reklaamiplaani ning alustame etenduste reklaamimisega. Aprilli lõpus ning mais 2015 keskendume etenduste ettevalmistamisele ning etendamisele kolmes erinevas Eestimaa paigus. Juunis-juulis 2015 teeme projekti kokkuvõtteid ning esitame aruanded.

SUMMARY

The Stage Production of Pelleas & Melisande

Kerli Rannala

This final paper – *The Stage Production of Pelleas & Melisande* – constitutes the written part of my creative-practical final paper in culture management. In this paper, I give an overview of the need for performing *Pelleas & Melisande* as a cultural event, its production team, the organization and the impact of this event. Throughout the paper, but especially in chapter *Self-reflection*, I am guided by my role as the producer and project manager of this stage production.

The Play *Pelleas & Melisande* is a type of theatre that does not involve vision. The director and actors of the play are the founders and members of Theatre Must Kast and they also performed the project as a creative-practical graduation project at the University of Tartu Viljandi Culture Academy.

The Play premiered in November 2014. During the same year, there were four more performances. On the audience's demand, we decided to reproduce the project, wherefore in 2015 we gave five additional performances.

The form of the production is rare both in Estonia and in the world, therefore this cultural project may be considered a niche event by nature, where the audience numbers per performance were up to 50 theatre-goers. From the socio-economic or societal aspect, the performances were somewhat of a bridge to connect ordinary and special-needs people. Even if the number of visually impaired people, at whom the production was aimed, was low in comparison to the number of ordinary audience, experiencing the performance gave everyone the chance to experience themselves and the world in a situation where they cannot see. This gave people the chance to widen their world view and tolerance to both themselves and others, and maybe even an impulse to reevaluate or improve their personal beliefs. In addition the production gave rise to and somewhat improved the issue of accessibility of culture for disabled people.

For me as a culture manager, it was an educative project in many senses and it became an important challenge both with regards to my profession and personal development. Today, nearly a year after the completion of the project, I acknowledge how this production has supported and aided me in my choices and work since then. It has been an important experience for acquiring and improving professional competences, and for extending my professional network. Also, being a producer gave me the confidence and desire to take on future theatre and other projects.

In conclusion, I want to thank the director Kaija M Kalvet for the valuable experience, for trusting me to organise the production and for our pleasantly challenging cooperation. Also I thank other members of theatre Must Kast and the actors of *Pelleas & Melisande* whose infectious hard-working attitude and nature inspired and encouraged me. Special thanks go to my production assistants Marta Toomla and Hanna-Mai Ressar, who's precision and managerial cooperation I hold in high value. Also I thank the University of Tartu Viljandi Culture Academy and other sponsors, who enabled bringing this production into life. Lastly I would like to thank my supervisor, Piret Aus, whose rational and specific critique encouraged me to give even more for a better result and whose advice and guidance helped me achieve a satisfying result.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ Kerli Rannala _____,

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
_____ „Lavastuse „Pelleas & Melisande produktsioon“ _____
(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on _____ Piret Aus _____,
(juhendaja nimi)

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. Olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 18.05.2016